Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 3055-3082

DOI: 10.29228/TurkishStudies.24997

ISSN: 2667-5617

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 24.07.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (20.10.2019)-Referee 2 (20.10.2019)

This article was checked by iThenticate.

KÜRESELLEŞMENİN TÜRK KÜLTÜRÜ VE KÜLTÜREL MİRASINA ETKİLERİNE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Seyfullah GÜL - Harun TÜRK***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin, kültür, kültürel miras, küreselleşme kavramlarına ilişkin görüşlerini nitel bir araştırma yoluyla incelemektir. Bu amaca ulaşabilmek için, araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu bağlamda örneklem, Samsun ilinde görev yapmakta olan, farklı kıdem ve eğitim düzeylerine sahip 10 sınıf öğretmeni ile (5 erkek, 5 kadın) oluşturulmuştur. Çalışma yarı yapılandırılmış görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin yorumlanmasında betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırılan konu ile ilgili literatürde yapılan çalışma sayısının sınırlı sayıda olması ve sınıf öğretmenlerinin beraber çalıştığı öğrenci grubunun küreselleşmeden nasıl etkilendiğinin tespit edilmek istenmesi bu çalışmanın gerçekleştirilme nedenleri arasındadır. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenleri kültür kavramını gelenek ve göreneklerden oluşan davranışlar ile bilim, sanat ve eğitim gibi alanlarda yetkin olma durumu şeklinde algılamaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin birçoğu küreselleşme kavramını “küçük köy” kavramı ile ifade etmektedirler. Bazı sınıf öğretmenleri küreselleşme kavramına, insan hayatını iletişim ve ulaşım gibi alanlarda kolaylaştırması, farklı kültürleri tanıma imkânı vermesi nedeniyle pozitif yaklaşırken; bunun aksini düşünen sınıf öğretmenleri ise küreselleşmenin geleneksel değerleri aşındırması ve küreselleşen dünyada çocuklara kültür aktarımını gerçekleştirmekte zorlanmaları, dünya üzerinde ırkçılık faaliyetlerinin artmasına katkı sağlayan araçlar

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Turizm Fakültesi, E-posta: seyfullah.gul@omu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, MEB, E-posta: harunturk5@gmail.com

barındırması, sanayileşen devletlerin diğer devletleri baskı altına alması gibi nedenlerle bu kavrama olumsuz yaklaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kültürel miras, küreselleşme, sınıf öğretmeni.

OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' ABOUT EFFECTS OF GLOBALIZATION ON TURKISH CULTURE AND CULTURAL HERITAGE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine opinions' of primary school teachers' on culture, cultural heritage and globalization. For this purpose, phenomenological model was used in the research. Research was conducted by the maximum variation sampling method from stratified purposeful sampling methods. The sample was composed with 10 primary school teachers (5 males, 5 females) who work in Samsun. Primary school teachers have different professional experience of teaching and level of education. Semi-structured interviews were conducted with 10 primary school teachers to collect data. Descriptive analysis technique used to analyse the research data. The number of studies carried out in the literature on this subject are limited and desire to determine how students were affected by globalization are among the reasons for carrying out this study. Analysis of the data indicated that primary school teachers' perceive culture as being competent in the fields such as traditions, arts, science and education. Most of the primary school teachers perceive globalization as "global village". Some primary school teachers have positive approach the notion of globalization; facilitating human life in communication and transportation, allowing them to recognize different cultures. Primary school teachers' who have negative attitude the notion of globalization consensus by reasons such as; globalization erodes traditional values and there are some difficulties occurred transfer to children cultural values in this process, it also contains tools that contribute to the increase of racism activities in the world and industrializing states suppress other states.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Culture is values that guide people's behaviour materially, morally and which represents thousands of years of experience of societies (Mahiroğulları, 2010; Tümertekin and Özgüç, 2017; 95). As many factors are known to be effective on formation process of cultures; it is clear that nowadays, globalization is the most effective dominant factor on culture (Chinnammai, 2005; Gidley, 2001). The common definition of globalization means that any region of the world is accessible and observable through communication and transportation resources; it also corresponds to the inevitable economic relationship between countries in the World (Bakhtiari ve Shajar, 2006). The reasons of this

study is conducted, number of studies related to this topic is limited in literature, to determination of globalization impact on students from the perspective of primary teachers and the idea that primary school teachers will make original suggestions about the preservation of Turkish culture. For this purpose, the study focused on the following questions:

1. What do primary school teachers' think about "culture" and "globalization"?
2. What do primary school teachers' think about on Turkish cultural heritage?
3. How do primary school teachers' describe interaction between culture and globalization?
4. What kind of suggestions do primary school teachers' make to teach Turkish culture effectively to young population?

Method

Qualitative research methodology has been chosen to find out primary school teachers' perceptions on culture, cultural heritage and globalization. For this purpose, primary school teachers' have been determined according to maximum variation sampling method. As data collection tools; a demographic information form and a semi-structured interview form were chosen in this research (Patton, 2014). Before moving on to the data collecting stage, an interview made a primary school teacher who was not included to the study. After received feedback from this interview, last changes were made on the interview form and interviews were conducted. Interviews made by audio recording, and then transcribed. Descriptive analysis was chosen to analyse data that obtained from interviews (Yıldırım and Şimşek, 2008). As a result of the interviews, the coding was made based on the data obtained, and then the themes formed that will indicate the framework of the research.

Findings

In this section, the findings obtained as a result of the interviews are presented in the context of main and sub-themes by making direct quotations at the places where they are needed. The findings obtained from the analysis of the data were organized around the main themes of the opinions of teachers about culture and globalization.

According to the opinions of the primary school teachers, culture is defined in two different ways. The first of these definitions is culture; in the process from past to present, tradition is defined as forms of behaviour formed by tradition. The second definition is culture; it is seen as a phenomenon that involves being competent in fields such as art, science and education.

Most of the primary school teachers who participated in the study perceive the concept of popular culture as a phenomenon that is influenced on youth for a certain time in areas such as music, fashion and food, often as a phenomenon that does not exist in our mothers, conflicting with existing traditions and customs.

Some of the primary school teachers who participated in the study stated that the culture phenomenon does not exhibit a constant structure, that is, it is in a constant change, especially that the culture of different societies may change with the influence of religious beliefs and the era in which live.

Some of the participants stated that the natural environment elements (climate, soil, landforms, slope) in which people live directly affect their cultural activities such as traditional children's games, food culture, folk dances, funeral culture, settlement type and language.

The primary school teachers who participated in the study identified the elements of Turkish culture with hospitality, weddings, being a soldier-nation, respect for older ones, and funerals; they stated that these elements included common feelings such as sharing, helping and acting together.

In the study, it was seen that the primary school teachers, whose opinions were consulted, had some knowledge about the cultural heritage elements that symbolize Turkish culture, but they did not have in-depth knowledge.

Some of the teachers participating in the study, the world's uniformization, interaction or convergence, some others explain the concept of globalization with the concept of "big-small village". There is no consensus among the participants' views on the effects of globalization.

Some of the primary school teachers state that with the industrialization brought about by globalization, we are moving away from being a production society as a consumer society.

Among the primary school teachers, two different views emerged that globalization adversely affects food culture and does not affect food culture.

Primary school teachers, who are very pessimistic about the effects of globalization on children and young people, demonstrate this negative effect with their examples.

Some of the participants abandoned the values such as unity, charity and sharing in the Turkish culture with globalization; he thinks that these values are replaced by behaviors that place the individual in the center.

Some of the primary school teachers who participated in the study stated that the speed of globalization and inter-communal interaction increased with social media, television and telephones and parallel to this, corruption was experienced in traditional values.

Almost all primary school teachers who participated in the study agree that the phenomenon of globalization is inevitable. However, it is thought that it is possible to slow down the pace of globalization. It is emphasized that this can be achieved by transferring cultural values to future generations.

Conclusion and Discussion

Analysis of the data indicated that primary school teachers' perceive culture as being competent in the fields such as traditions,

arts, science and education. Most of the primary school teachers perceive globalization as “Global Village” as McLuhan stated. Some primary school teachers have positive approach the notion of globalization; facilitating human life in communication and transportation, allowing them to recognize different cultures. Primary school teachers’ who have negative attitude the notion of globalization consensus by reason such as; there are some difficulties occurred transfer to children and adolescents cultural values with globalization. Furthermore, most of the primary school teachers agree that globalization negatively affects traditional Turkish family structure. In addition to this, teachers think that the values such as union, charity and sharing are abandoned by young population. Primary school teachers emphasize that globalization has a negative impact on Turkish music and Turkish food culture. Some of primary school teachers suggest that the Turkish culture can be preserved against globalization by transferring traditional values to future generations via education, social media, art activities, historical movies.

Keywords: Culture, Cultural heritage, Globalization, Culture conflict, Primary school teacher.

Giriş

Sosyal bir varlık olan insan yeryüzünde var olduğundan bugüne kadar geçen süreçte yaşadığı dünyayı anlamlandırmak, üretmek, eğlenmek, korunmak gibi amaçlar için doğal ve beşeri çevreyle etkileşim içinde olmuştur. Binlerce yıllık tarihi olan bu etkileşim süreci “kültür” olgusunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Kültür olgusunun birçok faktör ile etkileşim halinde olması, tek bir kültür tanımı yapılmasını mümkün kılmamaktadır. Buna rağmen genel tanımıyla kültür, insanların geçmişten günümüze kadar ürettiği maddi ve manevi öğelerin tümünü kapsayan tarihi hafızası ve geleceğini şekillendirecek olgudur. Bir başka ifade ile kültür, bir milleti diğerinden ayıran, toplum tarafından genel kabul gören gelenek, bilinç, tutum, duygu ve davranışları içeren ortak değer yargıları olarak ifade edilebilir (Mahiroğulları, 2010; Tümertekin ve Özgüç, 2017). Miras ise bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı, geçmişten kalan ve günümüzde kullanılan somut veya soyut unsurların bütünüdür (TDK, 2014). Bu nedenle kültürel miras, geçmişte insan eliyle meydana getirilen değerlerin, inançların, bilgilerin ve geleneklerin günümüze yansması ve ifade edilmesi şeklinde tanımlanabilir. Birçok kaynakta somut ve somut olmayan kültürel miras farklı şekillerde ayrıma tabi tutulmuşsa da tüm tanımlar, somut olan kültürel mirasın mekâna bağlı olduğu, somut olmayan kültürel mirasın ise mekâna bağlı olmadığı üzerinde örtüşmektedirler (Gül, 2015).

Toplumların kültürü ve kültürel mirası ile ilgili deneyimleri üzerinde doğal çevrenin yadsınmaz bir etkisi bulunur (Sotshangane, 2002; Tümertekin ve Özgüç, 2017). Bu etki; dil, giyim, yemek alışkanlıkları, ürettikleri tarım ürünleri, müzik, edebi ve mimari eserleri olmak üzere birçok alanda insan davranışlarını şekillendirmiş; yüzyıllarca süregelen alışkanlıkların bir yaşam biçimine dönüşerek o toplumun kültürü haline gelmesini sağlamıştır. Çevrenin ya da bir başka ifadeyle coğrafyanın kültür üzerindeki egemenliği, insanın doğa üzerinde kontrolünü artırması ile birlikte etkisini yitirmeye başlamıştır. Ayrıca coğrafi yakınlık nedeniyle farklı milletlerin birbiriyle etkileşim halinde bulunması kültürleşme sürecini doğurarak, farklı kültürlerin birbirleri üzerinde değişiklikler yapmasına katkı sağlamıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2017).

Kültürün dinamik bir yapı arz ettiği, değişerek yeni biçimler aldığı, doğal çevre yanında din gibi farklı olgu ve normların halen kültür üzerinde etkili olduğu biliniyor olmasına rağmen; bunlardan bağımsız ve baskın bir biçimde kültür üzerinde “küreselleşme” adı verilen yeni bir

fenomen etkili olmaktadır (Ball vd., 2010; Chinnammai, 2005; Gidley, 2001; Dey, 2017; Zylfiu, 2016). Bahsedilen küreselleşme olgusu günümüz dünyasında insanların ve toplumların ilişkilerini ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan kapsamlı bir şekilde etkilemektedir. Bu nedenle bu kavram üzerinde farklı tanımlar yapmak mümkündür (İçli, 2001; Razak, 2011; Yaşar, Gültekin, ve Bayır, 2013). Küreselleşme tanımları içerisinde ise dünyanın geometrik şekline atıf yapılarak; "Dünyanın mekân olarak küçülmesi, mesafelerin kısalması, insanların bilgiye ulaşım hızının artması, ulusal sınırların ekonomik anlamda şeffaflaşması" sıklıkla kullanılmaktadır (Bakhtiari ve Shajar, 2006; Irani ve Noruzi, 2011; Yaşar vd., 2013). Bir başka ifadeyle küreselleşme, insanların ve toplumların iletişim kanallarının zaman ve mekân gibi faktörlerden bağımsızlaşmasıdır.

Küreselleşme kavramının tanımı üzerinde bir uzlaşma olmadığı gibi bu olgunun dünya üzerinde ne zaman etkin bir şekilde var olmaya başladığı da belirgin değildir (Balcı, 2006). Kimi araştırmacılar küreselleşmenin ilk insanların birbiriyle iletişim kurması ile başladığını iddia etse de; bu olgunun varlığını soyuttan somut hale getiren ve küreselleşmenin günümüzdeki anlamıyla varlığını başlatan tarihsel sürecin Sanayi Devrimi olduğunu söylemek mümkündür (Razak, 2011). Sanayi Devrimi ile makineleşmenin hızlanması, iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesi sonucu ürünlerin hızlı bir şekilde üretilmesi ve bu ürünlerin Dünya'nın başka bölgelerine ulaştırılması kolaylaşmıştır. Daha sonraki süreçte Batılı devletler ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla Dünya'nın farklı bölgelerinde nüfuzunu artırma politikası izlemiş (Mahiroğulları, 2010), bu mücadele I. ve II. Dünya Savaşlarının çıkmasına neden olmuştur.

Özellikle 1980'li yıllardan itibaren dünya üzerinde etkili olan küreselleşme olgusunun sonuçları üzerinde fikir birliğinin olmadığı görülmektedir (Özüçetin, 2017). Bazı araştırmacılar demokrasi, insan hakları, sağlık hizmetleri, iletişim, ulaşım olanakları gibi alanlarda insanların yaşamına olumlu katkı sağlaması ve sermaye akışının hızlanması, istihdam fırsatlarını ve eğitimde fırsat eşitliğini artırması nedeniyle küreselleşmeye olumlu yaklaşırken (Ball, Dworkin ve Vryonides, 2010; Chinnammai, 2005; Dağlı, 2007; Lindberg, 2013; Yaşar vd., 2013); bazı araştırmacılar ise küreselleşmeyi "McDonaldlaşma" ya da "Amerikanlaşma" olarak adlandırarak, Batı ülkeleri için ekonomik sömürü ve siyasal üstünlüklerini sürdürme aracı olarak nitelendirmektedirler (Bakhtiari ve Shajar, 2006; Balcı, 2006; Talas ve Kaya, 2007).

Küreselleşme genel olarak ekonomik ve siyasal bir kavram gibi algılsa bile, son yıllarda yerel kültürlerle olan ilişkisi sorgulanır hale gelmiştir. Geçmiş yüzyıllarda toplumların birbirlerini etkilediği ve "kültürleşme" adı verilen bu sürecin yavaş ve dinamik bir şekilde geliştiği görülmektedir (İçli, 2001; Kayserili ve Satır, 2013). Bir başka ifadeyle, farklı kültürlerin organik bağlarla birbirlerini etkiledikleri söylenebilir. Bunun aksine günümüzde küreselleşme olgusunun kültür üzerindeki etkisi kültürleşme kavramıyla açıklanamayacağı gibi, bu ilişkinin çoğunlukla tek taraflı bir doğrultuda Batı kültürünün Dünya'nın farklı bölgelerindeki insanların yaşam biçimlerini çok kısa sürede etki altına alması şeklinde ifade edilebilir (Çinar, 2009; Dey, 2017; Gidley, 2001; Göktolga ve Gündoğmuş, 2015; Swadźba, 2011; Yingqin, 2012). Daha detaylı ifade etmek gerekirse, binlerce yıllık süreç sonucunda oluşan yerel kültür öğelerinin, asimile olarak Batı'nın kültür öğelerine benzemeye başlaması sonucu oluşan inorganik ve homojen kültürel ilişkiler gözlemlenmektedir (Mahiroğulları, 2010). Özellikle teknolojik gelişmeler ile birlikte televizyon, internet, akıllı telefonlar ve sosyal medyanın dünya genelinde yaygınlaşması sonucu birbirlerinden kilometrelerce uzakta olan gençlerin benzer müzikler dinlediği, benzer giyim tarzlarına sahip olduğu belirlenmiştir (Arslan, 2006; Dey, 2017; Göktolga ve Gündoğmuş, 2015; Lindberg, 2013; Swadźba, 2011). Bunun en somut göstergelerinden bir tanesi de dünya genelinde Amerikan kökenli firmaların ürettiği film, yemek, müzik, giyim gibi tüketim mallara gösterilen ilgidir (Kayserili ve Satır, 2013; Razak, 2011; Talas ve Kaya, 2007; Yingqin, 2012). Küreselleşme ile tüketim kültürünün yaygınlaşması, bireyselliğin toplumsal değerlerden öne çıkarılması, marka tutkusu, haz ve doyum için çaba gösterme gibi yeni sosyolojik öğeler toplumu çevrelemeye başlamıştır (Gidley, 2001; Güzel, 2006; Swadźba, 2011; Talas ve Kaya, 2007; Tomal, 2013; Yingqin, 2012). Özetle,

insanların ulusal normların çatısı olan yerel kültürlerinden uzaklaşarak tekdüze, standartlaşmış küresel kitle kültürüne doğru giden bir küresel kültürü benimsedikleri görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Son yıllarda Türk kültürü olarak tanımlanan birçok öğenin küreselleşmenin etkisi ile yozlaşmaya başladığı gözlemlenmektedir. Özellikle tüketim kültürü, marka takıntısı, satın alma gücüne göre insanlara değer verilmesi, Amerikan kültürünün gençlere örnek kültür olarak sunulması Türk toplumunun Batı hegemonyasına girerek Türk gençliğinde kimlik krizine yol açabilecek kadar büyük bir risk teşkil etmektedir (Göktolga ve Gündoğmuş, 2015; İçli, 2001; Talas ve Kaya, 2007). Türkiye'nin genç nüfus oranı göze alındığında; küreselleşme olgusunun etkilerinin tespit edilmesi önem arz etmektedir. İlkokul öğretim programları incelendiğinde, kültür ve kültür ile ilgili kavramlara yönelik kazanımların 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerinde Hayat Bilgisi dersinde, 4. sınıf düzeyinde ise Sosyal Bilgiler ve İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi derslerinde işlendiği görülmektedir. Kazanımlarda kültürel birlik sağlama, milli ve dini bayramlar ile ilgili bilinç oluşturma, sağlıklı toplumsal ilişkiler kurma, geçmiş ile günümüz değerlerini karşılaştırma ve farklı kültürleri tanıma gibi konulara odaklanıldığı görülmektedir (MEB, 2018a: 12-26; b:14-16; c:15). Her sınıf düzeyinde kültür ile ilgili kazanımların yer alması ve sınıf öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerinin popüler kültürün etkisine maruz kalmadan onlarla çalışma fırsatı bulması, bu çalışmanın gerçekleştirilme nedenlerinden bir tanesidir. Bu bağlamda öğretmenlerin kültür, popüler kültür, Türk kültürü ve küreselleşme ilişkisine yönelik görüşlerini incelenmiştir. Ayrıca literatürde, sınıf öğretmenlerinin kültür ve küreselleşme kavramlarına yönelik görüşlerinin incelendiği çalışma sayısının az oluşu, bu çalışmanın hazırlanmasına düşünsel zemin oluşturmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin kültürel miras ve küreselleşmeyle ilgili bilgi, birikim ve bakış açılarıyla kültürel mirasın küreselleşme karşısında nasıl korunabileceğiyle ilgili önerilerini belirlemektir.

Bu amaca ulaşmada belirlenen problem cümleleri, “Sınıf öğretmenlerinin kültür ve küreselleşme kavramına yönelik görüşleri nelerdir?, Sınıf öğretmenlerinin Türk kültürel mirasına yönelik görüşleri nelerdir?, Sınıf öğretmenleri kültür ile küreselleşme arasındaki etkileşimi nasıl değerlendirmektedir?, Sınıf öğretmenleri Türk kültürel mirasının gençlere ve çocuklara etkin bir şekilde aktarılması için ne gibi öneriler getirmektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu sorular sonucunda sınıf öğretmenlerinin küreselleşme olgusu karşısında, çocuklar ve gençler özelinde, Türk kültürel mirasının korunması ve geleceğe sağlıklı aktarılması sorununun çözümüne özgün öneriler getirecekleri beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Sınıf öğretmenlerinin kültür ve küreselleşme kavramları ile ilgili görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji deseni, bireylerin belirli kavram, olgu ve olaylar ile ilgili düşüncelerini kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde inceleme fırsatı sunduğu için tercih edilmiştir (Creswell, 2013; Yıldırım ve Şimsek, 2008).

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla demografik bilgiler formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Demografik bilgiler formunda katılımcıların cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi, görev yeri ve yurt dışında bulunup, bulunmama durumları öğrenilmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin konuyla ilgili öznel yargı, kanaat, varsayım, duygu ve düşüncelerini detaylı inceleme imkânı tanıması; ayrıca görüşme öncesinde hazırlanan sorulara, görüşme sırasında yeni sorular ekleme olanağı vermesi nedeniyle tercih edilmiştir (Merriam, 2013; Patton, 2014). Yarı yapılandırılmış görüşme formu, kültür ve küreselleşme kavramlarına ilişkin literatür taramasının ardından, sınıf öğretmenlerinin görüşlerini

öğrenmek amacıyla oluşturulmuştur. Görüşme formunda, Türk eğitim sisteminin küreselleşme olgusundan nasıl ve ne yönde etkilendiği, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında kültürel miras eğitime yönelik geliştirdikleri etkinlikleri öğrenmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır. Veri elde etme aşamasına geçmeden önce, çalışmaya dahil edilmeyen bir sınıf öğretmeni ile görüşülmüş, bu uygulamadan sonra görüşme formu üzerinde gerekli değişiklikler yapılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi, araştırılan konu ile ilgili benzer ve farklı durumların betimlenmesi amacıyla, kendi içerisinde homojen fakat farklı deneyim, bilgi ve donanımına sahip kişilerin çalışmaya dâhil edildiği örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin belirlenmesi sürecinde, eğitim düzeyi, kıdem yılı, yurt dışı deneyimi ve görev yeri gibi kriterler belirlenmiş ve bu kriterler içerisinde çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bilgiden yola çıkarak lisans (7) ve yüksek lisans (3) eğitim düzeylerine sahip, Samsun ilinin 4 farklı ilçesinde görev yapan 10 sınıf öğretmeni (5 erkek, 5 kadın) ile görüşülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin deneyim aralığının 8 ile 32 yıl arasında değiştiği ve 6 öğretmenin yurt dışı deneyimi olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Sıra	Cinsiyet	Kod İsim	Eğitim Düzeyi	Kıdem (Yıl)	Yurt Dışı Deneyimi	İlçe	Görüşme Süresi (dk)
1	Erkek	Ö1	Lisans	32	Var	Çarşamba	49.09
2	Erkek	Ö2	Y. Lisans	8	Var	İlkadım	31.05
3	Kadın	Ö3	Lisans	25	Var	Atakum	31.09
4	Erkek	Ö4	Y. Lisans	12	Var	Canik	35.59
5	Kadın	Ö5	Lisans	18	Var	Atakum	35.17
6	Kadın	Ö6	Lisans	22	Yok	Çarşamba	41.18
7	Erkek	Ö7	Lisans	25	Yok	Canik	65.05
8	Kadın	Ö8	Lisans	30	Yok	Çarşamba	38.13
9	Kadın	Ö9	Lisans	28	Yok	İlkadım	43.48
10	Erkek	Ö10	Y. Lisans	28	Var	Çarşamba	42.44

Verilerin Toplanması

Görüşmeler, sınıf öğretmenlerinin kendilerini rahat hissettikleri ortamlarda, randevu verdikleri saatlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin sağlıklı bir şekilde yazıya aktarılması amacıyla, katılımcıların bilgisi dahilinde ses kaydı alınmıştır. Ayrıca görüşmeler sırasında çeşitli notlar alınarak ilave sorular sorulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenlerin isimleri kullanılmayıp, kod isimler tercih edilmiş ve bu konuyla ilgili sınıf öğretmenleri bilgilendirilmiştir. Kod isimler Ö1, ..., Ö10 şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 31 dakika ile 1 saat 5 dakika aralığında tamamlanmıştır. Görüşmelerin bilgisayar ortamına aktarılmasından sonra 54 sayfa veri elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilerin yorumlanmasında betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği; elde edilen verilerin, araştırmacının daha önceden belirlediği temalara göre incelendiği, katılımcıların duygu, düşünce ve fikirlerinin neden-sonuç ilişkisi kapsamında doğrudan alıntılar yapılarak yorumlandığı analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşmeler sonucunda ulaşılan verilerden yola çıkarak kodlamalar yapılmış, daha sonra bu kodlamalardan araştırmanın çerçevesini belirtecek temalara ulaşılmıştır. Betimsel analiz yöntemi ile elde edilen veriler öncelikle azaltılmış, ikinci aşama olarak veriler organize edilmiş, üçüncü aşama olarak sonuçlara ulaşılmış ve son olarak ise bulgular özetlenmiştir (Mason, 2002;

Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğretmenlerin bazı temalar hakkındaki görüşleri var olan durumu olduğu gibi ortaya koymak için üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan verilmiştir.

Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla çeşitli tedbirler alınmıştır. Güvenirliği artırmak için, çalışma grubu farklı kıdem, eğitim düzeyi ve Samsun ilinin farklı ilçelerinde çalışan öğretmenler ile oluşturulurken; ayrıca araştırılan konunun içeriğine uygun olarak öğretmenlerin yurt dışı deneyimleri de öğretmenlerin çalışmaya dahil edilme sürecinde kriter olarak tercih edilmiştir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri, ses kaydı ile kayıt altına alınmış, bu şekilde onların görüşleri çalışmaya daha sağlıklı aktarılmıştır. Görüşmeler word ortamına aktarıldıktan sonra, araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ile ikinci kez görüşülerek (member checking), kendi görüşlerinin doğruluğu konusunda teyit alınmıştır. Bu sayede, araştırmacıların olası öznel varsayımlarının çalışma üzerindeki etkileri sınırlandırılmıştır (Merriam, 2013). Nitel verilerin analizinin güvenilirliği için ise Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Konu hakkında donanımlı olan iki alan uzmanı tarafından veriler temalara ayrılmış, alt temalar oluşturulmuştur. Daha sonra görüş birliğine varılan ve görüş ayrılığına düşülen tema ve alt temalar Miles ve Huberman güvenilirlik formülüne ile tespit edilmiştir. Yapılan bu işlem sonunda herbir tema için Miles ve Huberman güvenilirlik formülü değerinin % 70'den yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın gerçekleştirilme süreci, diğer araştırmacılara fikir verebilmek adına detaylı olarak anlatılmaya çalışılmış, bu sayede dış geçerliği sağlamak amaçlanmıştır (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bulgular

Bu bölümde görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, ana ve alt temalar çerçevesinde, ihtiyaç duyulan yerlerde doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Verilerin analiz sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki ana temalar etrafında organize edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

T1	Kültür Kavramı ve Kapsamı
T1a	Kültürün tanımıyla ilgili görüşler
T1b	Popüler kültürün tanımıyla ilgili görüşler
T1c	Kültürel değişim kavramıyla ilgili görüşler
T1d	Coğrafi çevre ve kültür etkileşimiyle ilgili görüşler
T2	Türk kültürünün Özellikleri ve Korunması
T2a	Türk kültürünün özellikleriyle ilgili görüşler
T2b	Türk kültürünü sembolize eden kültürel miras unsurlarıyla ilgili görüşler
T2c	Türk kültürünün korunmasıyla ilgili görüşler
T3	Küreselleşme Kavramı ve Kapsamı
T4	Küreselleşmenin Etkileri
T4a	Küreselleşmenin olumlu etkileriyle ilgili görüşler
T4a1	Küreselleşmenin insan hayatını kolaylaştırması ile ilgili görüşler
T4a2	Küreselleşmenin bireysel ve mesleki gelişime katkı sağlaması ile ilgili görüşler
T4a3	Küreselleşmenin farklı kültürleri tanıma imkânı vermesi ile ilgili görüşler
T4b	Küreselleşmenin olumsuz etkileriyle ilgili görüşler
T4b1	Küreselleşmenin aile hayatına etkisiyle ilgili görüşler
T4b2	Küreselleşmenin üretim-tüketim üzerine etkisiyle ilgili görüşler
T4b3	Küreselleşmenin yemek kültürü üzerine etkisiyle ilgili görüşler
T4b4	Küreselleşmenin gençler ve çocuklar üzerindeki etkisiyle ilgili görüşler
T4b5	Küreselleşmenin bireyselliğe etkisiyle ilgili görüşler
T4b6	Küreselleşmenin iletişim araçlarına etkisiyle ilgili görüşler

T1: Kültür Kavramı ve Kapsamı

T1a: Kültürün tanımıyla ilgili görüşler

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre kültür, iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan birincisinde kültür; geçmişten günümüze kadar olan süreçte gelenek, görenek ile oluşan davranış biçimleri (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö10) şeklinde tanımlanmaktadır. Yani birinci tanımda kültürün ana öğeleri olarak; gelenek, görenek ve davranış biçimi ön plandadır. İkincisi tanımda ise kültür; sanat, bilim ve eğitim gibi alanlarda yetkin olmayı içeren bir olgu (Ö7, Ö8, Ö9) olarak görülmektedir. Kültürü gelenek ve görenekler sonucunda ortaya çıkan bir davranış biçimi olarak gören Ö1 (Görüşme, 18 Mart 2019):

"Kültür denilen şey, insanların gelenekleri var, adetleri var, töreleri var ve kurum kültürü diye bir şey var. Toparlarsak, insanın yaşadığı ortamlara göre kendini hem mesleki anlamda hem de sosyal anlamda yetiştirmesi" ve Ö4 (görüşme, 2 Nisan 2019): "Kültürü kökü geçmişte olup da dallarını geleceğe salan bir ağaca benzetirim ben. Kısacası geçmişten gelen birikimleriyle geleceği görmesidir toplumun" ifadesini kullanmıştır.

İkinci grubu temsil eden öğretmenlere göre ise kültür; "Kültür deyince benim aklıma medeniyet [geliyor], insanoğlunun teknolojik olarak kattığı şeyler vardır; bir, eşya ve materyal bazında, bir de gelenek, görenek, örf, adet olarak kattığı şeyler vardır. Bunların hepsinin toplamına genel kültür olarak bakıyorum. Bu bir sanatta olabilir, zanaatta olabilir, icatta olabilir, bir örf ve adette olabilir; kız istemeden tutun da, büyüklerin karşısında oturmaya kalkmaya, konuşmaya kadar. Bunlar da kültürün içerisinde. Toprağı işleyiş şeklinizde kültürün içerisinde" (Ö7, görüşme, 25 Nisan 2019) ve "Kültür öncelikle bulunduğu bölgenin yaşam tarzı diye düşünüyorum; çünkü herkese göre kültür farklıdır, belli bir standardı yoktur. Ama aslında bir baktığında kültür bazı gruplara göre ileri görüş olarak da görülebiliyor. "Kültürlü" dediklerinde orada anlattıkları sanatsal olabilir, bilim aşamasında ileri gitmiş olabilir, araştırma yapan anlamına da gelebilir. Oranın yağışı, oradaki insanların yeme alışkanlıkları veya toprağın verdiği ürün; bunlara göre insanların davranışları bile değişebilir" (Ö9, görüşme, 10 Mayıs) şeklinde ifade edilmiştir.

T1b: Popüler kültürün tanımıyla ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin birçoğu popüler kültür kavramını müzik, moda, yemek gibi alanlarda gençler üzerinde belirli bir süre etkili olan gelir geçer (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7), çoğu zaman mevcut gelenek ve görenekler ile çelişen, ananelerimizde olmayan bir olgu (Ö10) olarak algılamaktadırlar. Popüler kültür:

"Aklıma gelen müzik tarzları olabilir; zamanla değişiyor. Bunda popüler kültürün etkisi var diye düşünüyorum. Giyim, kuşam, kıyafet tercihleri konusunda yine popüler kültürün [etkisi var], bu aralar kısa pantolon paçası [var] aklıma geldi; tamamen popüler kültür yani. Eskiden gülerdi insanlar, "Kumaş mı yetmedi? derlerdi" (Ö2, görüşme, 22 Mart 2019) ve "Herkesin peşinden sürüklendiği bir kavram; yozlaşmış bir kültür. Argo konuşmak mesela popüler kültürün içine girdi. Türküler yerine saçma sapan sözleri olanlar; rap mi deniyor? Bunu mesela kültürün bir parçası yapmaya çalışılıyor, Türkçe rap falan çıktı. Eskiden Türk Halk Müziği ile Türk Sanat Müziği ile; İtri ile övünen biz ne yapıyoruz? İşte rap söyleyen adamı kendimize idol kabul edip onu [kültürünü] devam ettirmeye çalışıyoruz" (Ö5, görüşme, 10 Nisan 2019) şeklinde yani gelir geçer bir olgu olarak ifade ediliyor.

"Popüler kültür, yeni bir kavram bizde; özellikle genç kuşak için söylüyorum, özellikle 40'lı yaşların üstünde olan insanların çok popüler kültürün içinde olduğu söylenemez. Popüler kültür dediğimizde belki bizi bugün zorlayan örf ve ananelerimizde olmayan

şeylerin ortaya çıkması" (Ö10, görüşme, 18 Mayıs 2019) olarak yani popüler kültürün örf ve adetlerle çelişen özelliği üzerinde durulmuştur.

T1c: Kültürel değişim kavramıyla ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bazıları (Ö6, Ö7, Ö9, Ö10) kültür olgusunun sabit bir yapı arz etmediğini yani sürekli bir değişim içerisinde olduğunu özellikle süreç içerisinde farklı toplumların kültürünün dini inanışlar ve yaşanan çağın etkisi ile değişiklik gösterebileceğini ifade etmişlerdir. Örneğin kültürün değişken bir yapıya sahip olduğu noktasında Ö9 (görüşme, 10 Mayıs 2019):

"Etkileşmeyen kültür yoktur ki. Yeni kültürler de oluşturabilirsin; oradan [yabancı ülkeden] aldığınla yeni bir kültür de oluşturabilirsin. Kültür illa ki çakılı kalacak diye bir şey yok ki; değişecektir o. İnsanlar yaşam tarzlarına göre, yemek tarzlarına göre, toprak tarzlarına göre kültür oluşturmuşlardır. O [geçmiş] dönemde o'dur [o kültürdür]; ama o hep öyle kalmak zorunda değil. Kültür işte kişiden kişiye toplumun doğru bildiğidir; onu değiştirebiliriz" ve Ö7 (görüşme, 25 Nisan 2019): "Türk kültüründe, [Türk halkının] yerleşik düzene geçmesiyle birlikte tabi bu sefer daha farklı şeyler de ortaya çıkmaya başladı; bilim biraz daha o dönemde ön plana çıkmaya başladı ve İslamiyet'le tanıştıktan sonra özellikle yerleşik yaşama geçilmiş olduğu için, cihat ruhu olduğu için değişik ülkelerle yapılan savaşlarda da bir kültür, maddi ve manevi kültür etkileşimi gerçekleşti. Diğer kültürlerin de birbiriyle karışmasıyla kozmopolitlik oluştu. Osmanlı biliyorsun, 7 cihana hükmetmiş bir devlet, oraya gittiği bir yerden bir gelenek bize bulaşmış, buraya gittiği yerden bulaşmış, kendi öz kültürünü de getirmişsin bir şekilde böyle devam etti günümüze kadar" ifadesini kullanmışlardır.

Ayrıca Ö10 (görüşme, 18 Mayıs 2019): "Türk toplumu İslam öncesi döneme kadar değerlendirilebilir ve İslam ile müşerref olduğu dönemden sonrası değerlendirilebilir. Türk kültürü o anlamda ikiye bölünebilir. Tek tanrı inanışı var; tabi tek tanrı inanışı bizim toplumumuzda yer edindiği için İslam'a geçişten sonraki süreçte Türk kültürünün oluşmasında kaotik bir yapı oluşmamış. İnanç değerleri ile yoğurulmuş bir Türk kültüründen bahsediyoruz. [Öncesinde] Çadır kültüründen bahsediyoruz ama İslam ile müşerref olduktan sonra toplu yaşama entegre olmuş, kitlelere hükmetmiş, kıtalara hükmetmiş bir kültürden bahsediyoruz" şeklinde bir açıklama ile kültürel değişim üzerinde dinin etkisini vurgulamıştır.

T1d: Coğrafi çevre ve kültür etkileşimiyle ilgili görüşler

Katılımcıların bazıları insanların yaşadıkları doğal çevre elemanlarının (iklim, toprak, yer şekilleri, eğim) onların kültürel faaliyetlerini yani geleneksel çocuk oyunları (Ö6), yemek kültürü (Ö4) halk oyunları (Ö5) cenaze kültürü (Ö8), yerleşim şekli ve dil (Ö7) gibi kültür unsurlarını doğrudan etkilediğini belirtmiştir.

Özellikle doğal çevrenin yemek kültürü, giyim-kuşam ve çocuk oyunları üzerindeki etkisine dair açıklamalar vardır. Örneğin bununla ilgili olarak Ö6 (görüşme, 17 Nisan 2019):

"Her yörenin oyunları farklı; bir tarafta çocuklar çelik-çomak oynarken, diğer tarafta daha farklı daha modern oyuncaklarla oynayabilirler; bunu da kültürün bir parçası olarak düşünüyorum. Diyelim ki, Hakkari'nin dağında ne varsa onunla [oyuncak] yapıyordur; toprakla yapıyordur, tahta ile yapıyordur, ama İstanbul'daki kullanılan [oyuncaklar] daha modernidir; bu da bir kültürün bir parçası. Bir mozaik yani Türk kültürü; farklı bir yere gidiyorsun yemekler farklı, giyim-kuşam farklı" ifadesini kullanmıştır.

Katılımcılardan Ö4 (görüşme, 2 Nisan 2019) doğal çevrenin yemek kültürü üzerindeki etkisinden söz etmiş "Yemek kültürümüzde neler yoktur ki? Dolmasından

tut, her yöre, her bölge kendi çıkardığını çok güzel süslemiştir. Bu Güneydoğu'da et ve et ürünleri ile kendisini göstermiştir, pirinç yetişen yerlerde pilav ve çeşitleri vardır. Karadeniz bölgesinin kendisine has 8-9 çeşit pilav çeşidi olduğu söyleniyor. Mesela bu bölgede çok meşhur keşkek var, tirit var. Güneydoğuda lahmacun, kebab, ciğer var. Trabzon'a gittiğin zaman hamsili pilavından, hamsinin bin bir çeşidi var. Ege bölgesine gittiğin zaman zeytinyağlılar var" açıklamasını yapmıştır.

Ö5 (görüşme, 10 Nisan 2019) ise: "Zeybekleri çok severim; 25, 26'dan fazla çeşidi var. Horon var; Karadeniz'e [Bölgesine] özel. Bizim her yörenin yaşadığı bölgeye göre, yaşadığı döneme göre dedik ya, oluşturduğu bir halk oyunu kültürü var. Artvin'de yere ayak vurma, Artvin'in coğrafi yapısından gelen bir şey: Ata barı falan mesela. Kafkas oyunları var. Yaşadıkları bölgenin soğukluğuna, sürekli saldırılara uğramasına, askeri müdahalelere karşı yapılan bir şeyi [dansları] var. Efeler ne? İşte o da aynı; Yunan baskınlarına karşı yere diz vurma, o dönemi anlatan şey [dans]; yiğitlik göstergesi" ifadeleriyle doğal çevrenin halk oyunları üzerindeki etkisini açıklamıştır.

T2: Türk Kültürünün Özellikleri

T2a: Türk kültürünün özellikleriyle ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenleri Türk kültürünü oluşturan öğeleri misafirperverlik (Ö2, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10), düğünler (Ö2, Ö7), asker-millet olma (Ö1, Ö3, Ö7), kendinden yaşça büyük olanlara saygı (Ö1, Ö7) ve cenaze törenleri (Ö3, Ö8) ile tanımlarken; bu öğelerin paylaşım, yardımlaşma ve birlikte hareket etme gibi ortak duyguları içerdiğini ifade etmişlerdir. Örneğin Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019):

"Yaşam biçimi, günlük yaşam, düğün-dernek olsun, misafirperverlik olsun; mesela Suriyelilerin ülkemizde yaşaması, kabullenilmesi de buna örnek gösterilebilir. Yine düğünlerimiz; kız alıp-vermeler, komşuluk ilişkileri, Ramazan Ayı kültürü buna örnek gösterilebilir. Gelinin at üzerinde gitmesi bizim geçmişten gelen bir kültürümüz. Bizim büyüklerimize sorduğumuzda "At üstünde gittim. [gelin oldum.]" diyorlar. Ev yakın olmasına rağmen, o şey değil vasıta olarak değil sadece; o ata binecek gelin. Başka ülkeleri kıyasladığımız zaman oyun tarzı farklılaşıyor. İzlediğin zaman bile, sesini kıs, müziği duymasan bile, bir video izle; bu Türk düğünü değil diyorsunuz" ve Ö4 (görüşme, 2 Nisan 2019) "Şöyle bir şey söyleyebilirim: [Türk kültürü] Orta Asya'dan buraya [Anadolu'ya], buradan da Avrupa'ya yıllardır süregelen [uzanan] insanlar üzerinde bırakmış olduğu etkilerdir. Çok çeşitlidir Türk kültürü; dediğim gibi 3000-4000 bin yıllık bir kültürden bahsediyoruz. Yemek kültüründen bahsedebiliriz burada. En basitinden misafirperverlik; tabi her toplumun kendine ait kendine göre misafirperverliği vardır, Türklerde bu çok daha ağırdır. Misafirlerini sanki kendi ev halkı gibi kabul edip, o şekilde görürler "Tanrı Misafiri" diye bir tabi vardır. Bunun yanında Türk geleneğinde komşuluk vardır... Yemek kültürü neden Türk kültürünün bir parçası haline gelmiş? Ben bunu da misafirperverliğe bağlıyorum. Gelen misafire sunulan zenginlikle bağlantılı, ilintili olduğunu düşünüyorum" diyerek Türk kültürünün önemli özelliklerinde misafirperverliği vurgulamışlardır. Ö7 (görüşme, 25 Nisan 2019) ise Türk mimari geleneğini ve saygı unsurunu: "Geçmiş dönemde insanlar şunu düşünüyordu ortak yapılar, ortak eserler uzun vadeli yapıyordu. Mesela bugün Mimar Sinan'ın yaptığı camiler halen ibadete açık, o kadar depremler geçirmesine rağmen. [Ortak yapıları] Taştan yapıyorlardı ama kendi yaşayacakları yapıları ahşaptan, bir insan ömrüne yetecek kadar yapıyorlardı; bu da kültürün bir parçası... Bizim geleneklerimizde terbiye ön plandadır, büyüklere saygı ön plandadır. Şimdi Türk kültüründe-ben Çerkez'im onu da belirteyim, iç içe girdi artık kültürler-yabancılar farklı olarak aşırı bir saygı ve öz disiplin söz konusudur. Bütün davranışlarını kontrol altında tutmak zorundasınız, bu sizin evladınız [çocuğunuzu] annenizin, babanızın yanında hoppada, cuppada sevmiyorsunuz; sevmenin bile sınırı

var, belirli ölçülerdedir. O yüzden Türk milleti asker millettir derler" şeklinde ifade etmişlerdir.

T2b: Türk kültürünü sembolize eden kültürel miras unsurlarıyla ilgili görüşler

Araştırmada görüşlerine başvurulmuş sınıf öğretmenlerinin Türk kültürünü sembolize eden kültürel miras unsurları konusunda kısmen de olsa bilgi sahibi oldukları ancak derinlemesine bir bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Türk kültürünü sembolize eden kültürel miras unsurları arasında UNESCO tarafından 2018 yılında Dünya Miras listesine alınan Göbekli Tepe ise farklı katılımcılar (Ö3, Ö6, Ö7, Ö8) tarafından en fazla tekrarlanan kültürel miras değeri olmuştur. Ayrıca katılımcıların bazıları; Safranbolu Evleri (Ö2, Ö4), Balıca Mağarası (Ö3), Aspendos, Efes (Ö4), Nemrut Harabeleri (Ö5), Zeugma Antik Kenti, Sümela Manastırı ve peribacaları (Ö9) gibi somut olan kültürel miras değerlerini ön planla alırken bazıları ise Orhun kitabeleri (Ö1), Yunus Emre (Ö1), Mevlana (Ö1, Ö3), orta oyunu (Ö1), baklava (Ö2, Ö3), lokum (Ö2), ebru sanatı (Ö2), Hıdırellez (Ö2), yoğurt ve kebab (Ö3) gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarını belirtmişlerdir. Türk kültürünü sembolize eden kültürel miras unsurlarını Ö1(görüşme, 18 Mart 2019):

"Orhun kitabeleri var. Orada, kitabelerde sanırım, Türklerin kendi yasalarını oluşturma gibi şeyleri [amaçları] var. Mesela Yunus Emre, Mevlana. Onlar hem Türkçe'yi dil olarak yetkin kullanmış. Mesela anlatılagelen hikayeler, daha sonra onlar [hikayeler] Orta Oyunu'na falan mı dönüşmüştü? Böyle sözlü tarihsel bir süreçte var, anlatılarak aktarılan şeyler de var. Konya'ya gittiğinizde bir Mevlana var", Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019): "Yemeklerimiz olabilir; baklava geliyor aklıma. Eşim benim Safranbolu'lu, adım başı lokumcu var orada. Japonlar fazlasıyla alıyorlar. Sanatlarımız var; Ebru Sanatı'ndan bahsedebiliriz. Halkımızın kutladığı Hıdırellez buna örnek verilebilir" ve Ö3 (görüşme, 28 Mart 2019): "En son duyduğum Göbekli Tepe. Yine en son, [UNESCO] Tokat'ta bir mağarada bir şeyi [Balıca Mağarası] koruma altına aldı diye duydum. Baklava, yoğurt, kebab gibi yemeklerimizin kayıt altına alındığını duydum. Mevlana, üstelik tüm dünyada biliniyordur bence" şeklinde cümlelerle belirtmişlerdir.

T2c: Türk kültürünün korunmasıyla ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin neredeyse tümü küreselleşme olgusunun kaçınılmaz olduğunu noktasında birleşmektedirler. Ancak küreselleşmenin hızını yavaşlatmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bunun ise kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarımıyla olabileceği vurgulanmaktadır. Özellikle sinema, tiyatro vb. sanat dallarında Türk kültürünü temsil eden kahraman ve değerlerin işlenmesini, aile kurumunun korunmasını, nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesini ve kitle iletişim araçlarının kullanımı noktasında bilinçlendirme yapılmasını önermektedirler. Türk kültürünün korunması ailenin ve öğretmenlerin önemini Ö3 (görüşme, 28 Mart 2019):

"Yine her şey ailede bitiyor. Ailede ve okulda bitiyor. Önce ailede başlayacak kendi kültürümüzü, geleneklerimizi sürdürme [çabası]. Sonrasında okulda bunu devam ettireceğiz. Öğretmenlerimizi o anlamda yetiştirebiliriz. Üniversitelerde devam edebiliriz [eğitim verebiliriz]." şeklinde vurgulamaktadır.

Ö4 ise milli kültürü temsil eden sanatçıların Türk kültürünün korunmasındaki yerini: "Küreselleşmeden tamamıyla uzak duramazsın. Küreselleşmeden kendine [kültürüne] uygun olanı alıp, bununla beraber kendi kültürünün yeni meyvelerini vermen gerekir. Tiyatrolarımızla olacak bu iş [kültürümüzü koruma]; bu iş Neşat Ertaş ile, Aşık Veysel ile olacak. Bunlar son dönem ozanların senin; bunların eserlerini neşretmeyle olacak. Sen operayı alıp ülkene koyuyorsan, operada Neşat Ertaş'ın müzikleri söylenecek. Opera güzel bir şey, kötü bir şey değil; ama senin kültürüne uyan

bir şey değil. Ama yapacaksan o zaman Neşar Ertaş söyle, Aşık Veysel'i söyle. William Shakespeare, Molliere'in oyunlarını ülkende neşredeceğine Haldun Taner'in oyunlarını anlat, senin Keşanlı Ali Destan'ın var; onu güncelle. Ferhan Şensoy var, Müjdat Gezen var, Dümbüllülerin [İsmail Dümbüllü] var, Münir Özkül var. TRT çocuk çok güzel işler yapıyor mesela; Keloğlan gibi kendi kültürünü anlatmaya yönelik. Biraz milli olmak lazım" ifadesiyle açıklamıştır.

Masalların Türk kültürünün korunmasındaki yeri ise Ö9 (görüşme, 10 Mayıs 2019) tarafından: "Ben teneffüslerde nöbet tutarken bazı sınıflara masal anlatıyorum. Çok da hareketli çocuklar, az önce bir sınıfa anlattım ve bizim Türk kültürümüzde masal anlatmakta var; masala bazı duyguları vermek var, bazı davranışları vermek var. Çok hareketli yaramaz bir sınıf ama dinlemeye aç da bir sınıf. Ben hafta mutlaka nöbetimin içinde bir masal anlatıyorum; gerçi kendi sınıfımda zaten anlatıyorum. Bunu yapıyorum, kültürümüzün bir parçası. Masalın içindeki bazı güzel örf ve adetlerimizi masalla vermeye çalışıyorum...Valla ben şöyle düşünüyorum; ailelerin çok iyi eğitilmesi lazım. Ne ile ulaşabiliyoruz? Dini yollarla, imamlarımızla, öğretmenlerimizle, kaymakamlarımızla köylere gidilip anlatılması [lazım] ya da başka bir halk eğitimi verilecek şekilde gruplarla [köylere] bir şeyler götürmeliyiz. Köyün belli kişilerini iyi eğitmek gerekiyor. Bir şekilde onlara ulaşmak gerekiyor. Bunlar muhtarlar olabilir, her köyün muhtarı var. Muhtar seçilirken bence, muhtar adayı olmadan önce devletin onlarda başka bir kriter araması gerekiyor: Ne kadar okuyor? İnsanlarla iletişimi ne kadar iyi? Gelişime açık mı? [muhtarları] Onları seminerlere çağırırsak, gidip köylerinde etkili olabilecekler mi? Bunlar yapılabilir belki. Öğretmenler en azından velilerine ulaşarak yapabilir; bunun yanında televizyonun çok etkili olabileceğini düşünüyorum. Mesela gezici kütüphaneler olabilir; belki ilk başta ilgilenmeyecekler ama onların sevebileceği, o grubu ilgilendiren kitaplar götürebilirler: Çocuk bakımı olabilir, toprak [ekimi] ile ilgili kitaplar olabilir, neler ekip, biçeceğini, pratik bilgiler olabilir. O kitaplığın içinde çok güzel bir sinema olabilir, dışarıya yerleştirebilecekleri" şeklinde açıklanmıştır.

T3: Küreselleşme Kavramı ve Kapsamı

Çalışmaya katılan öğretmenlerin bazıları dünyanın tek tipleşmesi, etkileşmesi ya da yaklaşması (Ö1, Ö2, Ö8, Ö6, Ö10) bazıları ise (Ö4, Ö8, Ö7, Ö9) bazıları küreselleşme kavramını "büyük-küçük köy" kavramı ile açıklamaktadır. Yani küreselleşme dünyanın ulaşım, iletişim, sosyal medya gibi araçlar ile mekân olarak küçülmesi sonucu, farklı toplum ve grupların birbirini daha kolay tanınması veya etkilemesi olarak ifade etmektedirler. İletişim hızı ve tek tipleşmeye ilişkin Ö1 (görüşme, 18 Mart 2019):

"Dünya'yı köy yapmaya uğraşmak, benim anladığım. Dünya'nın her yerinde aynı markaları kullanıyoruz, aynı filmleri seyrediyoruz, aynı araç-gereçleri kullanıyoruz. Birde dünyanın yakınlığı düşünülüyor. Bugün atlıyorsun sabah kahvaltısını bir ülkede yapıyorsun, akşam yemeğini bir yerde [başka bir ülkede] yiyebiliyorsun" ve Ö2: "Biraz iletişim kaynaklarıyla, ulaşımın alakalı bir şey. Uzakların yakın olması ya da işte sınırların biraz daha genişlemesi diyebilirim. Buradaki bir olay, çok rahat yurt dışına, dünyanın diğer tarafına etki edebiliyor. Bilmem neredeki patlama, buradaki petrol fiyatlarını etkiliyor" ifadelerini kullanmışlardır.

Küreselleşmenin dünyayı küçük bir köye çevirdiği noktasında ise Ö4 (görüşme, 2 Nisan 2019): "Küreselleşme, dünyayı artık küçük bir köy ve bu köyde etkileşim halinde olmamak mümkün değil. Bu etkileşimi ikiye ayırır insan: Ya bir düşman olarak addeder bu durumu ve buna karşı kendini savunmaya çalışır, ki bu yanlıştır; buna [küreselleşmeye] direnmek imkânsızdır bazı makalelerde okuduğum kadarıyla. Bir de buna [kültürüne] giydirmek meselesi mevcuttur; bu küreselleşme oluyor. Bir de üçüncüsü var; tamamen küreselleşmeye kendini kaptırıp kendi yerel değerlerini yitirip daha güçlü bir kültürün altında dejenere olup tamamen softlaşmayla alakalı olan bir şey.

Dünya küçük bir köy; sosyal medyasıyla, internetiyle, teknolojiyle, televizyonuyla artık. Amerika'daki herhangi bir olaydan, herhangi bir hayvanın af edersiniz araba altında kalmasından bile haberimiz oluyor artık! Bunlar önceden küçük köylerde olurdu. Köyde birinin bir eşyasına, malına zeval geldiğinde başka bir komşusu duyardı; aynı onun gibi [küreselleşme]. Oradaki yaşantıların [başka bölgenin ya da kıtanın] bizi etkilememesi mümkün değil; bu kıyafetle de oluyor, dans ile oluyor, müzikle de oluyor, yemekle de oluyor. Artık küçük köy olduğunun göstergesi" ve Ö7 (görüşme, 25 Nisan 2019): "Dünyanın küçük bir köy olduğu anlamında tarif ediyorum. Bir köyde bir dedikodu çıktığı zaman köyde hemen yayılırdı. Dünyanın bir ucunda herhangi bir şey olduğu zaman, iletişim araçları vesilesiyle ve iletişim araçlarını kullanan kitle çoğunluğu şeyiyle [kişi sayısı], hemen ne yapıyor diğer taraflarda da [dünyanın farklı bölgelerinde] biliniyor. Bir Hollanda bütün Avrupa'ya tarım ürünleri ile bakıyor; [Hollanda] Konya kadar bir ülke ve bizden fazla ihracat ürünü var. Ne oldu? Ulaşım, iletişim ve bilim; bunlar ne yaptı dünyayı? Küçük bir köy haline getirdi" açıklamalarını yapmıştır.

T4: Küreselleşmenin Etkileri

Küreselleşmenin etkileri konusunda katılımcı görüşleri arasında bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bazı katılımcılar küreselleşmenin etkileri konusunda olumlu (Ö2, Ö6, Ö7, Ö9) yönde bir görüş sunarken bazıları ise küreselleşmenin olumsuz etkilerine (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8) dikkat çekmişlerdir. Yine de küreselleşmenin olumsuz etkileri konusundaki görüşlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

T4a: Küreselleşmenin olumlu etkileriyle ilgili görüşler

Katılımcı bazı öğretmenlerin küreselleşme kavramına; insan hayatını iletişim ve ulaşım gibi alanlarda kolaylaştırması, farklı kültürleri tanıma imkânı vermesi, bireysel ve mesleki gelişime katkı sağlaması gibi nedenlerle pozitif yaklaşımları görülmektedir.

T4a1: Küreselleşmenin insan hayatını kolaylaştırması ile ilgili görüşler

İnsan hayatını kolaylaştırması noktasında Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019):

"Teknoloji kullanmakta küreselleşmedir. Yani şu an kullandığımız telefon, ses kaydı yaptığın telefon da küreselleşmenin bir ürünüdür. Zararlı mı? Değil. Tek taraflı bakmamak lazım. Olumlu yönleri de var. Ya da işte kullandığımız motorlu taşıtlar diyelim ya da hava yolu araçları diyelim; bu da işte küreselleşme sayesinde ülkemizde kullanılıyor" ifadeleri ile küreselleşmenin olumlu katkısına dikkat çekmektedir.

T4a2: Küreselleşmenin bireysel ve mesleki gelişime katkı sağlaması ile ilgili görüşler

Ö6 (görüşme, 17 Nisan 2019): "Olumlu anlamda bana katkısı oldu; mesela ben internette bir sayfa var, interaktif bir site, yabancı ama onun bana çok katkısı oldu. Mesela orada anneler günü etkinliği yapmış [öğretmen]; çok güzel bir etkinlik yapmış, bunu sınıfımda uyguladım", Ö7 (görüşme, 125 Nisan 2019): "Tarımdan bahsedeyim, kendi alanım olduğu için; bugün ben Amerika'da üretilen bir ceviz çeşidini burada üretiyorum. Amerika'da yeni bir ceviz çeşidi çıkmış, bunu biliyorum, almak için mücadele veriyorum"

T4a3: Küreselleşmenin farklı kültürleri tanıma imkânı vermesi ile ilgili görüşler

Ö9 (görüşme, 10 Mayıs 2019): "Bazen çok güzel belgeseller var, bazı ülkeleri tanıyoruz, merak ediyoruz, oradaki yaşamları öğreniyoruz, kendimizi onlarla kıyaslıyoruz; belki daha iyi durumda buluyoruz, belki daha kötü durumda buluyoruz. Ona göre bir ölçümde bulunmuş oluyoruz; bu açıdan iyi. Gelişmiş ülkelere bakıp, onlardan almamız gerekenleri alıyoruz, nasıl yaşam tarzları olduğuna bakıyoruz"

T4b: Küreselleşmenin olumsuz etkileriyle ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bazılarının küreselleşmeye; geleneksel değerleri aşındırması, ailelerin çocuklara kültür aktarımını gerçekleştirmekte zorlanmaları, dünya üzerinde ırkçılık ve kutuplaşma faaliyetlerini artmasında kolaylaştıran araçlar barındırması, ekonomi ve tarım gibi alanlarda sanayileşen devletlerin diğer devletleri baskı altına alması gibi nedenlerle olumsuz yaklaşımları görülmektedir.

Araştırmacıların çoğu küreselleşmenin geleneksel değerleri yok etmesi ve kültürel yozlaşmaya neden olması noktasında (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8) birleşmişlerdir. Bu konuda Ö1 (görüşme, 18 Mart 2019):

"Birçok devlette, kapitalizm dedikleri şey var ya, sana hem malını satıyor, hem kültürüne pazarlıyor. Küreselleşme işte gelirken, teknolojisini getirirken; aynı zamanda yaşam tarzı da değişti. Az önceki dediğimiz gelenekler, görenekler zamanla basitmiş gibi [oldu]. Şimdi benim ülkemde siz gidip de bir Fransız gibi çocuk yetiştirmeye çalışırsanız, olmaz! ", Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019): "Bana sorarsan, şahsi fikrim; kültürümüzü bozduğuna inanıyorum ben. Mesela ben başka şehirden gelen misafire "Otelden yer ayarlamak." diye bir şey duydum" ve Ö3 (görüşme, 28 Mart 2019): Ben gelenekselciyim herhalde. Çok olumlu yönde etkilendiğimizi düşünmüyorum. Çok işimize yarar tarafları değil de; böyle biraz daha farklı yönleriyle olayları sanki alıp kendimize uydurmaya çalışıyoruz gibi geliyor bana. İşte giyim-kuşamdan, aile hayatında, beslenme de, yeme-içme kültürünü bozuyor gibi geliyor bana" bilgilerini vermiştir.

Yine Ö6 (görüşme, 17 Nisan 2019): "Bence olumsuz etkiliyor; bu zamana kadar atalarımız getirdiği bir sürü mirası, geleneği, göreneği bırakmaya başladık. Çocuklarımız artık teknolojik ürünler sebebiyle evden çıkmamaya başladılar; bir düşünce gidelim diyorsunuz çocuğunuza-benim iki çocuğum var, onlardan örnek veriyorum- düşünlerde ne yapıyorduk küçükken? Oynamayı öğreniyorduk, Türk kültürüne ait dansları öğreniyorduk; Çerkez isen Kafkas dansını öğreniyordun. Şimdi çocuklarımız artık gelmek istemiyorlar, ev onlar için daha cazip; çünkü oyun var evde, teknolojik ürünler var. Bayramda mesela el öpmeye gidiyoruz, bir zaman sonra hemen sıkılıyorlar, hemen eve gitmek istiyorlar; çünkü evde onları bekleyenler [teknolojik cihazlar] var. Diyelim ki bir yeşil alana gidiyoruz, orada da durmamız çok az; çünkü sıkılıyorlar. Çünkü doğa onları [çocukları] sıkıyor, bunaltıyor; evdeki oyun, internet-süreli dahi olsa-daha cazip geliyor. Diyeceksiniz ki, "Cenazeye de çocuk gitmesin."; ama cenazelerde kültürün bir parçası. [Çocuklar] Cenazelerde ne yapılması gerektiğini de bilmiyor, nasıl davranması gerektiğini de bilmiyor. İnternetin etkisi [çocuklar üzerinde] yoğun; saat ve süre [sınırı da koysak] versek, çocuklarımızı bir şekilde kurtaramıyoruz" diyerek küreselleşmenin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekmiştir.

Ö7 (görüşme, 25 Nisan 2019) ise: "Bir millet şarkılarıyla, dergileriyle size kendi kültürünü tamamen yerleştirebiliyor [empoze edebiliyor]. Özümüze ve kendi değerlerimize bağlı kalmak zorundayız. Günümüzde ne oldu? Adamların şarkısını dinliyorsun, adam gibi giyiniyorsun, adam gibi hareket ediyorsun, onun dizileriyle büyüyorsun ve artık sen "sen" değil, onun bir taklitçisi, maskarası durumuna düşüyorsun... Bakın, açık ve net söylüyorum; 50 yaşımdayım ömrümde bir defa meraktan küvete yattım. Ama her evde dikkat edin küvet vardır. O [yabancı] kültürün bizim üzerimizdeki etkisi; bizde [kültürümüzde] küvete yatıp, yıkanma kültürü yok. Bizim suyumuz temiz su olacak, akan su temizdir; kiri vücudundan alır, akar, gider. Bizim kültürümüzde akan su makbul; git, bak! Her evde küvetimiz mevcut... Artık [küreselleşme ile] tarımın da stratejik bir ürün haline geldiğini görüyoruz. Dünyada beslenme yetersizliği olan birçok insan var ve ülkeler artık tarımla birbirlerini bir şekilde tehditte ediyor. Ne yapıyor? Sen adamdan, [başka ülkeden] füze almıyorsun;

[farklı ülke] “Senin domatesini almıyorum o zaman.” diyor; yani Rusya ile uçağı düşürdüğümüzde yaşadığımız krizi düşünürsek. Bu adam [yabancı devletler] ürünlerini yetiştiriyor, kendisine bir pazar lazım, geliyor Türkiye’ye- en son F35 olayı var biliyorsunuz veya bunu F35’e indirgemeyelim, bir teknolojik ürün istiyorsunuz adamdan, MR cihazı istiyorsunuz-diyor ki, “Arkadaş, sana bunu veririm ama benden şu kadar da mısır alacaksın!”, “Ama bizim mısıra ihtiyacımız yok.” diyorsun, “O zaman sana şey de yok, MR cihazı da yok.” diyor. Bu şekilde [diğer] ülkelere dayatma aracı olarak, ürettikleri arzı talep görmese bile, bir şekilde eritmek maksadıyla birtakım sıkıntılarda yaşanıyor” küreselleşmenin güçlü devletler tarafından diğer devletlere karşı baskı aracı olarak kullanılabildiği açıklamasını yapmıştır.

T4b1: Küreselleşmenin aile hayatına etkisiyle ilgili görüşler

Bazı sınıf öğretmenleri, küreselleşme ile Türk geleneksel aile yapısının öğelerini oluşturan paylaşım, birliktelik, aile büyüklerine saygı ve sevgi gibi değerlerin gözlemlenebilir olmaktan çıktığını düşünmektedir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4). Küreselleşmenin aile hayatına etkisini Ö3 (görüşme, 28 Mart 2019):

"Hep çekirdek aileye dönüyoruz; geniş aileden çekirdek aileye dönüşüyoruz. Büyük evler; ama az insan içinde. Lüks bir hayat ama işte duygu anlamında yetersiz insanlar. Biz de o işin içindeyiz tabi. Manevi anlamda yoksunluk: Çok kazanayım, denize nazır bir ev alayım, çok büyük olsun; ama ne bir misafir gelsin, ne annem gelsin, ne bilmem kim gelsin, tek başına ben yaşayayım. Lüks eşyalar, herkese göstereyim, çekeyim, paylaşayım ama kimse gelip içerde görmesin; aman içeri gelmesinler, dökülmesin! Gidelim dışarıda işte o hamburgeri yiyelim; yeme işi bitsin, yorulmayalım... Evimize giren o ilk televizyonlar, o ilk yabancı diziler; [yabancı dizilerdeki] aile içi birtakım olumsuz garip ilişkiler [toplumu] etkiledi. Hani bizde ayıp, ortaya çıkmayan gizli kalmış şeyleri orada [dizide] aleni sana yaşatması, göstermesi gibi [durumlar var]. [Dizilerde] Türk aile yapısına uygun olmayan hareketler var" şeklinde ifade etmiştir.

T4b2: Küreselleşmenin üretim-tüketim üzerine etkisiyle ilgili görüşler

Sınıf öğretmenlerinin bazıları küreselleşmenin getirdiği sanayileşme ile ülke olarak üretim toplumu olmaktan uzaklaşarak tüketim toplumu olma yönünde ilerlediğimizi (Ö1, Ö3, Ö4, Ö8) ifade etmektedirler. Özellikle tarımsal üretimin azalması, ithalat ve ihracat arasındaki dengesizlik (cari açık), sosyal medyanın tüketimi özendirilmesi, marka takıntısı gibi konular küreselleşme ile üretim-tüketim ilişkisinde örneklere sıklıkla baş vurulan temalar olmuştur.

Sınıf öğretmenleri küreselleşme ile ortaya çıkan “tüketim” algısını hem kendi deneyimleri hem de kendi çocukları üzerinden yaşadıkları ile açıklama gereği duymaktadırlar. Katılımcılardan Ö1 (görüşme, 18 Mart 2019):

"Kendi elde edemediğimiz birçok şeyi; mesela yoksullukla annemizin, babamızın bize sağlayamadığı birçok şeyi çocuklara sunduk. Ben giyemedim, o [çocuğum] giysin, ben yiyemedim, o [çocuğum] yesin, ben gezemedim, o [çocuğum] gezsın. Sonucunda belki küreselleşme ile alakası var. “Al işte, ye, tüket, bitir falan, filan.”....Kendimiz bir şey üretmedik. Bizi böyle etkiledi olay. Ne yaptık mesela biz? Bir marka mı çıkarmış adam, biz de atıyorum “Ahmet” diye bir şey çıkarmanın derdine düşmedik. Bizim eksiklerimiz bence o. Onların çıkardıklarından sağlıklı olanları tabi yiyeceğiz, giyeceğiz. Ben ona karşı değilim. Karşığında da bir şey üreteceksin. Bunları bıraktık biz....Burada şu soru da sorulabilir: 1 tır soğan ürettiyorsun; ama o soğanla bir telefon alamıyorsun... Yine ben çocukluğumdan örnek vereceğim; mesela ben 80, 90 haneli bir köydeydim. Ortalama her evde 10, 15 arası büyükbaş hayvan, küçükbaşları sayamazsın, 20, 30, 50’ye varan tavuk beslenirdi; kendi ihtiyaçlarını karşılayan bir toplumumuz vardı bizim. Sadece şehirden fabrikasyon ürünleri alırdık; şeker, çay alırdık. Şehre bu arada gelirken yoğurdunu, tereyağını, sütünü, yumurtasını burada yaşayan insanlara satardık, ucuz ucuz; bu da bitti. Büyük çiftliklerde akşama kadar önüne yem konulan, hiçbir hareket

yapmayan ineğin sütünü içiyoruz, akşama kadar ışık altında 2-3 kere yumurtlayan tavuğun yumurtasını yer olduk" şeklinde küreselleşme-tüketim ilişkisini aktarmaktadır.

Küreselleşme ve ihracat-ithalat arasındaki ilişkiyi Ö8 (görüşme, 3 Mayıs 2019): "Çok değil 20 yıl önce "Buğday ambarıydık." diyorduk, şimdi her şeyi dışarıdan ithal ediyoruz; ithalatımız çoğaldı, ihracatımız azaldı. Tarım boyutu var, savaş boyutu var" ve Ö3: "Biz daha gelenekseliz, daha mütevazı, daha mutaassıp; onlar biraz daha rahat, özgür. Benim giymeyeceğimi, o [yabancı] giyebiliyor. Onu [yabancıyı] gören benim kızım onlar gibi giyinmek istiyor. Şurada [telefonda] izlediğimiz her şey; takipleşmek, Instagram vs. etkiliyor. Mesela; [kızım] anında [kıyafet] almak istiyor. Tüketim kültürü... Her şeyi buradan [sosyal medyadan, telefonlardan] görüyor [kızım]; son model ayakkabısından, son model telefonuna kadar. Belli bir müddet sonra Türkiye'ye de geliyor [bu ürünler]. [Kızımın] Alma isteği [karşısında], yeterli gelmiyor [bütçemiz], zorluyorsun, almak için uğraşıyorsun. Alamayınca kendinde bir eksiklik, eziklik hissediyor [kızım]. " ifadeleriyle açıklamıştır.

T4b3: Küreselleşmenin yemek kültürü üzerine etkisiyle ilgili görüşler

Sınıf öğretmenleri arasında küreselleşmenin yemek kültürü üzerine etkisi üzerinde iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Bazıları küreselleşmenin yemek kültürünü olumsuz etkilediğini düşünürken bazıları ise Türk yemek kültürünün köklü yapısıyla küreselleşmeden etkilenmediği görüşündedir.

Katılımcıların çoğu küreselleşme ile birlikte fastfood zincirlerinin artışı ve bu ürünlerin aşırı tüketiminin Türk yemek kültürünü olumsuz etkilediği (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9) noktasında buluşmaktadırlar. Bu katılımcılardan Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019):

"Yemekler var mesela. Son zamanlarda pizza patladı gitti. Lahmacun yerken fotoğrafını paylaşıyor sosyal medyada ama pizza yerken paylaşabiliyor. Pizza bizim hayatımızda kaç yıldır var? Ki buradaki pizza da pizza değil. Ben Roma'da da yedim pizza; en küçük dükkânda bile 50 çeşit pizza var ve buradaki pizzalar [oradakilerin] yanına yaklaşamaz yanı" ve Ö3: "Evde pişmeyen şeylerden bahsediyorum. Hamburgerciler geldi aklıma. Çocukları çeken bir tarafı var herhalde. Yani patates kızartması, et, ızgaralar. Lezzetli bir şey diyeceğim; ama lezzetli mi? Benim yaptığım köfte kadar lezzetli değildir. Reklamlar etkili bence, içeriğindeki bağımlılık yapan maddeler; keza içeceklerde de var o maddeden [bağımlılık yapan madde]" diyerek fastfood kültüründen şikayet etmektedirler.

Kimi sınıf öğretmenleri ise Türk yemek kültürünün sağlam temeller üzerinde olması nedeniyle küreselleşmeden etkilenmeyeceğini düşünmektedir. Ö5 (görüşme, 10 Nisan 2019):

"Biz damak tadımıza çok önem veriyoruz. [Küreselleşme ile] Yemek kültürümüzde çok fazla değişiklik olmaz; hatta biz değiştirebiliriz, [başka ülkeleri] bizim damak tadımız gibi yemek kültürü yok; [yabancılar] salça kullanmazlar çok fazla, eti pişirme yöntemleri falan farklı. Portekiz'de pancar var demişim ya, pancardan sarma yapıldığını bilmiyorlar, pancardan turşu yapıldığını bilmiyorlar. Biz etkileriz de [yemek açısından], onlar bizi çok fazla etkileyemez" ve Ö7 (görüşme, 25 Nisan 2019): "Tabi, yemek kültürü deyince Türk mutfağı az-çok kendini korudu. Bu bizim lezzetler, Antep mutfağı özellikler aranan lezzetler ve bizim damak tadımıza hitap eden şeyler olduğu için hala araniyor" şeklinde Türk yemek kültürünün köklü yapısına vurgu yapmaktadırlar.

T4b4: Küreselleşmenin gençler ve çocuklar üzerindeki etkisiyle ilgili görüşler

Küreselleşme olgusunun çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri konusunda oldukça karamsar olan sınıf öğretmenleri verdikleri örneklerle bu olumsuz etkiyi ortaya koymaktadırlar. Özellikle küreselleşmenin gençleri Türk kültüründen uzaklaştırdığı noktasının altı çizilmektedir.

Türk kültüründen uzaklaşılan ana temalar olarak ise yemek kültürü, giyim-kuşam, gelenek görenekler, milli ve dini bayramların unutulması, folklor, müzik kültürü, çocuk oyunları ve çizgi filmlerdir (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9). Gençlerin küreselleşme ile Türk kültüründen uzaklaşmalarını Ö2 (görüşme, 22 Mart 2019):

"Birde gençler bunu [lahmacunu] şey yapıyor; utanç gibi görüyor, yiyor ama paylaşmıyor, söyleyemiyor ya da erkek erkeğe yiyor. Ama kız arkadaşını alıp gitmiyor lahmacun yemeğe. Bu da kültürden uzaklaşmadır yani. Lise öğrencilerinin kıyafetlerine bakıyorsun dizilerdeki, yurt dışındaki liseleri örnek alarak kıyafet giydireyorlar çocuklara ve Türk öğrencileri onları sembolize ediyor. Günlük hayatta böyle bir lise yok. Biz görmüyoruz yani" ve Ö7: "Noel yortusu, paskalya bayramı gibi benzer şeyler [bizim kültürümüzde] yok ama bizimkiler yavaş yavaş onlarla birlikte kutlamaya başladı" sözleriyle dile getirmektedir.

Küreselleşmenin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi konusunda ise Youtuber olma arzusu ön plana çıkmaktadır. Ö4 (görüşme, 2 Nisan 2019):

"En çok bu işten [küreselleşmeden] etkilenen çocuklar. Şimdi "Youtuber" denen bir olgu ortaya çıktı: Kısa yoldan para kazanmak aslında bunun Türkçesi; an'ı kurtarmak. Kısa yoldan para kazanmak aslında küreselleşmenin olumsuz bir etkisidir: Aç Youtube'u, hiçbir şey yazma, ana sayfadan gir, en çok izlenenlere tıkla gencecik, daha ilkokul çağındaki çocukların "Youtuber olma" aşkı ile yapmış olduğu saçmalıkları izleyeceksin. Oysaki o çocuk bilmiyor; senin en mahrem yerin Türk kültüründe evdir. Ama çocuk ne yapıyor? Kendi odasında ya da yatak odasında olan kamerayı açmış, orada saçmalıyor; "Youtuber olma" aşkına" ve Ö9 "Bir tane rehberlik öğretmenimiz var bizim, kızının [Youtube] kanalı var, şu an 3.sınıf, benim öğrencim. Annesi çok ilgilendiği için onunla, ona [internette] yapması gerekenleri [anlatmış], yasaklamak da istemiyor; ama [internette gezmek için] belli bir süre veriyor. [Çocuk] Youtube kanalı açmış; şiirlerini, hikayelerini, günlük anlatımlarını paylaşıyor, Youtuber olmuş. [Annesi] ona yüzünü fazla göstermemesi gerektiğini, özel bölgelerini göstermemesi gerektiğini, birçok şeyi anlatmış. Ama [çocuğun] geçenlerde kanalı [Youtube hesabı] çalınmış. "Kanalı çalınmış." fikri çocuğu çok etkiledi. Öyle bir tepki gösterdi ki; korktu, "Kötü bir şey olacak, kanalım çalınmış!" [diye düşündü] ve bir hafta teknolojiye ait her şeyin evde açılmamasını istemiş, psikolojik olarak etkilendi. Annesinden bilgisayarları, laptopları saklamasını, interneti kapatmasını [istemiş]; yani onun üstünden kendisine zarar geleceğini düşündü, korktu" diyerek bu konuya dikkat çekmektedir.

T4b5: Küreselleşmenin bireyselliğe etkisiyle ilgili görüşler

Katılımcıların bir kısmı (Ö1, Ö3, Ö8, Ö10) küreselleşme ile Türk kültüründe yer alan birliktelik, yardımseverlik, paylaşımcı olma gibi değerlerin terk edilerek; bu değerlerin yerine bireyi merkeze alan davranış biçimlerinin yerleştiğini düşünmektedir. Katılımcılardan Ö3 (görüşme, 28 Mart 2019):

"18 yaşına gelen bir gencin "Ben artık kendi evimi kuracağım, dışarı çıkacağım, kendime ait bir hayatım olacak." deyip çıkma gitme isteği buna bir örnek olabilir... Bayramlarda tatillere kaçalım, büyük ziyaretleri yapmayalım gibi. İşte cenazeden sonra, ne bileyim 3 gün, 5 gün, 10 gün, 40 gün televizyon açılmazdı. Belki çok klasik bir şey ama şimdi insanlar ekranı açayım, izleyeyim, şarkımı müziğimi dinleyeyim [şeklinde düşünüyorlar]; ama işte insanlar orada insanlar ağlasın. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." gibi düşünüyorlar" ve Ö8 (görüşme, 3 Mayıs 2019): "Bizlerde büyüğe saygı ön plandaydı; şu anda çocuklar çok daha bencil. Birinci sınıf öğretmeniyim, sınıfta 34 öğrenci var, [kalem veya silgi] yere düşüyor, "Benim değil." diyerek üstünden atlıyor veya arkadaşı yere düşmüş, " Benim oyunum var." diyebiliyor. Kültürel değerler sanki yavaş yavaş yozlaşıyor. İnsanlar sosyal hayatlarına daha çok odaklandığı için kültürel miraslarımız da azalıyor gibi; işte mesela insan bayramda el öpmeye gitmek

yerine, insanlar tatile gitmeyi tercih ediyorlar. Şu an da insan sürekli kendi işleriyle meşgul, daha çok bireyselleşiyor, daha çok içine döndü" şeklinde bireyselleşmeye vurgu yapmaktadırlar.

T4b6: Küreselleşmenin iletişim araçlarına etkisiyle ilgili görüşler

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bazıları (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9) sosyal medya, televizyon ve telefonlar ile küreselleşmenin hızının ve toplumlar arası etkileşimin arttığını buna paralel olarak geleneksel değerlerde yozlaşmanın yaşandığını ifade etmektedir.

Ö1 (görüşme, 18 Mart 2019): "Küreselleşme ile nasıl kaybettik? Televizyon dizileri ile bizi bombardımana tuttular. Bir dizide adam 150 kişiyi vuruyor, devleti tanımıyor, kanun tanımıyor. Bu algı gençleri "Zıvanadan çıkardı." deyim yerindeyse. Televizyonlarda bir ahlaki bozulma var ve bu izleniyor. İşte sapık ilişkileri yayınlandığı programlar tavan Türkiye'de. Çok basit söyleyeyim. Şimdi bunlar her gün karşınızda izlediğiniz bir şey, size normal gelmeye başlar. Algı oluşturma gibi bir şey düşün. Normalleştiriyorsun! " ve Ö7 "Ama günümüzde kültürümüzü televizyon dizileri belirliyor, internet belirliyor; yani bir görerek öğrenme vardır, eskiden usta-çırak ilişkisi şeklinde anne-babadan gördüğü saygıyı, terbiyeyi o şekilde bilirdi, okuma-yazma oranları oldukça düşüktü. Ama son dönemlerde okuma-yazma oranlarının artmasıyla dünyada ortak bir kültür oluşmaya başladı, küresel olduk. Televizyon, basın-yayınla çok anormal görülen şeyler, ayıp denilen şeyler; artık insanlar bunları göre göre kabul etmeye başladı, normalleşme yoluna girdi" toplumlar arası etkileşimin arttığını şeklinde açıklamaktadır.

İletişim hızı ve bu hızın olumsuz etkilerine Ö8 (görüşme, 3 Mayıs 2019): "Ben "Mavi Balina" olayını televizyonda da izledim de, benim oğlum merkezdeki bir lisede okuyordu. Zannediyorum ki üç yıl önce-oğlumun arkadaşı-çocuğun birisi kendini çatıdan aşağıya attı. Mavi Balinadan etkilendiğini söylediler. Televizyonda böyle iki tane vaka duydum. Canlı olarak da pırıl pırıl bir çocuğun [hayatını kaybetmesine şahit oldum], anne-baba eğitilmiş olmasına rağmen. Çocuklar internete sınırsız bir şekilde giriyor; oradaki saçma sapan, zararlı yerlere giriyorlar ve buna kapıldıklarında da facia ile karşılaşıyoruz" cümleleriyle örnek vermiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın sonuçları, kültürün tanımı konusunda sınıf öğretmenlerinin genelde tek bir görüşe sahip olmadıklarını göstermektedir. Öğretmelerle ve öğretmen adaylarıyla yapılan farklı çalışmalarda da benzer şekilde kültürün tanımı noktasında ortak bir görüş birliğinin olmadığı (Akpınar ve Genç, 2017; Avcı ve Memişoğlu, 2016; Kurtdede vd., 2013) ve tanım konusunda çeşitlilik görülmektedir (Lowenthal, 2005; Olwig, 2005). Çalışmada sınıf öğretmenleri kültürün tanımı noktasında; geçmişten günümüze kadar olan süreçte oluşan davranış biçimleri ve sanat, bilim, eğitimi kapsayan bir fenomen olduğu gibi iki farklı noktaya odaklanmışlardır. Öğretmenlerin odaklandığı iki noktada kültür tanımının kapsamı içerisinde yer almaktadır. Kültür kendisini basitçe yansıtmaktan ziyade, toplumu aktif olarak inşa eden, esnek ve dinamik bir süreçtir (Castree vd., 2013). Bu süreç içerisindeki insan ürünü her şey kültür tanımına içerisine girmektedir. Diğer taraftan kültür, bir yaşam biçimi olarak da görülmüştür (Sauer, 1927).

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin birçoğu popüler kültürü; müzik, moda, yemek gibi alanlarda kısa süreli etkili ve egemen olan, dahası bu öğeleri çoğunlukla halk kültürü ile çelişen bir olgu olarak görmektedir. Tümertekin ve Özgüç (2017: 123) popüler kültürü, sürekli bir değişim içerisinde bulunan normlara uyum sağlamaya ve onları uygulamaya çalışan büyük halk kitlelerinin oluşturduğu yaşam biçimleri olarak belirtmektedir. Sanayi Devrimi, şehre göç ve modern teknolojiye fazlasıyla etkilenen bu kültür halk kültürüne göre daha karmaşıktır. Yapılan araştırmalarda da benzer şekilde popüler kültürün daha çok gündelik yaşam kültürü olarak

algılandığını (Oktay, 1993; Polat ve Sölpük, 2017) halk kültürünün yereli, popüler kültürün kenti temsil ettiğini göstermektedir. Ayrıca eski kuşak (orta yaş üstü ve yaşlı) ve kırsalda yaşayan insanlar popüler kültüre karşı daha fazla dirence sahip olurken; bunun yanında kentlerde yaşayan gençlerin, yerel kültür ile popüler kültür gövdeleri arasındaki dinamik kesişme noktasına sıkıştığı ve daha fazla değişime maruz kaldığı ortaya konulmuştur (Polat ve Sölpük, 2017).

Kültür dinamiktir; her nesil miras olarak devraldığı kültürü değişime uğratar ve ona yeni unsurlar ekler (Tümertekin ve Özgüç, 2017: 96). Hatta tüm kültür unsurlarının değişim ve ilerleyiş hızı da aynı değildir. Nitekim çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bazıları da kültür olgusunun sabit bir yapı arz etmediğini; süreç içerisinde farklı toplumların kültürünün çağın etkisi ile değişiklik gösterebileceğini ifade etmişlerdir. Kültür dinamik bir yapıya sahip olsa da süreç içinde kültürel metaforları beraberinde taşımaktadır (Ocak vd., 2017; Ertürk ve Sivritepe, 2017: 247). Unutulmamalıdır ki bu değişimin çok hızlı olması toplumun kültürünün yozlaşmasına yol açmaktadır. Yani kültürün hızlı değişim göstermesi yerine kültürün bir yaşam tarzını temsil ederek, bir birikim sonucunda kültür ürününe dönüşmesi ve gelecek nesillere miras olarak aktarılması kültürel bozulmayı yavaşlatacaktır.

Ünlü düşünür İbni Haldun; "Coğrafya kaderdir." diye belirtmektedir. Nitekim kültürde mekânın aynasıdır (Tümertekin ve Özgüç, 2017: 115) ve insanın yaşam alanı olarak seçtiği yerlerin farklılığı yaşama biçimine, kültürüne doğrudan yansımaktadır (Emekli, 2006: 53). Yani kültür unsurları incelenerek o kültürün ortaya çıktığı ve geliştiği coğrafya hakkında çok şey öğrenile bilinmektedir. Araştırmaya katılanların bazıları da insanların yaşadıkları coğrafyanın onların kültürel faaliyetlerini doğrudan etkilediğini örneklerle belirtmişlerdir. Özellikle geleneksel çocuk oyunları, yemek kültürü ve yöresel halk oyunları gibi kültür unsurlarının farklı coğrafyalarda farklı şekillerde icra edildiği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Yapılan birçok araştırma da kır meskenlerinin şekillenmesi (Kayserili ve Altaş, 2010; Kocaman vd., 2014), yerel kimliğin oluşması (Ayyıldız ve Ertürk, 2017), kültürel coğrafi görünüm (Tümertekin ve Özgüç, 2017: 120) ve birçok somut ve somut olmayan kültürel miras (Çetin, 2010) unsurunun oluşumunda coğrafyanın etkisi ortaya konulmuştur.

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenleri genelde Türk kültürünü, somut olmayan (misafirperverlik, düğünler, saygı, cenaze törenleri vb.) kültürel miras öğeleri üzerine kurgulamışlardır. Babayiğit (2017) benzer şekilde sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde kültürel öğeleri kullanma becerilerini incelediği çalışmasında, katılımcıların masal, ninni, efsane, destan, türkü, tekerleme, atasözü gibi kültürel öğelerini kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Yani somut olmayan kültür unsurları öğretmenler tarafından somut olan kültür unsurlarına göre daha baskın bir şekilde Türk kültürünün öğeleri olarak algılanmaktadır. Araştırmalar somut olmayan kültürel mirasın bir toplumda ulusal kimlik duygusu oluşturduğu, kültürel çeşitliliği artırdığı ve yaşayan miras olarak kabul edildiği (Coşar, 2017; Oğuz, 2013) noktasında birleşmektedir. Ancak birçok araştırma, somut olmayan kültürel mirasla somut kültürel mirasın birlikte korunması gerektiği noktasını vurgulamaktadır (Basat, 2013; Diker ve Deniz, 2017; Akkuş vd., 2017; Oğuz, 2013).

Türk kültürü somut olan ve olmayan kültür unsurlarıyla bulunduğu coğrafya yanında dünyanın değişik yerlerine yayılmış, farklı kültürleri etkilemiş ve diğer kültürlerden etkilenmiştir. Bu nedenle özgünlükleri ve özellikleri ile uluslararası alanda Türk kültürünü sembolize eden; 16 kültürel, iki karma ve 17 tane somut olmayan kültürel miras değeri UNESCO'nun kültürel miras listesine girmeyi başarmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin birçoğunun UNESCO tarafından korunan değerler arasında özellikle Göbekli Tepe kalıntıları hakkında daha donanımlı oldukları tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenleri tarafından 2019 yılında miras listesine dahil edilen Göbekli Tepe'nin UNESCO listesinde bulunan diğer miras unsurlarına göre daha fazla tanınması yazılı ve görsel basında gündem oluşturma kültürün mirasın tanıtımı noktasındaki etkisini göstermektedir. Külcü (2015), bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde; ülkemizin zengin kültürel mirasa sahip

olduğunu, ancak bunların tanıtımı ve tabana yayılarak koruma kültürü oluşturma noktasında önemli eksikliklerin olduğunu belirtmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin birçoğu küreselleşme kavramını "küçük köy" kavramı ile açıklamışlardır. Bunu ise ulaşım, iletişim, sosyal medya gibi araçlar ile dünyanın sanal mekânda küçülmesine bağlamışlardır. Gül ve Arslan (2017) tarafından sınıf öğretmenlerinin küreselleşme ve toplumsal değişim ile ilgili görüşlerinin incelendiği çalışmada, katılımcıların küreselleşme kavramına ilişkin bilişsel düzeylerinin bilgi basamağında olduğu, kavramın toplum üzerindeki etkisi hakkında donanımlı olmadıkları ve toplumsal değişim konusundaki hizmet içi eğitimlere katılımlarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin bazıları küreselleşmeye; insan hayatını kolaylaştırması, farklı kültürleri tanımayla imkân vermesi, bireysel ve mesleki gelişime katkı sağlaması gibi nedenlerle pozitif yaklaşırken; bazıları ise geleneksel değerlerin yozlaşması, kültür aktarımının zorlaşması, kutuplaşmaya neden olması, küreselleşmeye gelişmiş ülkelerin ekonomik baskı aracı olarak kullanması gibi nedenlerle olumsuz yaklaşmıştır. Bu bulguyu destekler şekilde küreselleşmenin değerler üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmada; sınıf öğretmenlerinin bazıları batıl ya da olumsuz geleneklerin değişimi ve insanların iletişim olanaklarının artması gibi nedenlerle küreselleşmeye olumlu yaklaşırken; bazı öğretmenler ise küreselleşmenin insan hayatında bilgi kirliliği meydana getirmesi, gelenekleri aşındırması nedeniyle küreselleşmeye olumsuz bakmaktadırlar (Yaşar vd., 2013). Bu bulgulara benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme ile ilgili bilgilerinin nitel bir araştırma yoluyla incelendiği çalışmada; katılımcıların küreselleşme ve küresel eğitim hakkında olumsuz görüşlere sahip oldukları ve küreselleşmeyi gelişmiş ülkelerin diğer ülkeler üzerinde egemenlik kurma aracı olarak gördükleri tespit edilmiştir (Öztürk ve Günel, 2016).

Sınıf öğretmenlerinin birçoğu küreselleşmenin geleneksel Türk aile yapısını olumsuz etkilediği noktasında birleşmektedirler. Benzer şekilde diğer araştırmalarda da özellikle küreselleşmeyle birlikte aile yapısının, eşlerin birbirleriyle ilişkilerinin, aile üyelerinin statü ve rollerinin bir takım değişmelere uğradığı belirtilmektedir (Bayer, 2013; Çelik, 2010). Bazı katılımcılar ise küreselleşmenin ülkeleri üretim toplumundan tüketim toplumu yönlendirdiğini vurgulamışlardır. Küreselleşme öncesi de bir tüketim alışkanlığı söz konusudur. Ancak tüketim toplumunda insanın varoluş gerekçesi ve varlığının anlamı, onun tüketim gücüne ve potansiyeline endeksli hale getirilmiş (Kızılçelik, 2004: 60) "Tüketiyorum, öyleyse varım." (Özbey, 2018: 8) zihniyeti hâkim olmaya başlamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin bazıları küreselleşmenin olumsuz etkilerinin özellikle Türk yemek kültürü üzerinde etkili olduğunu düşünmektedirler. Diğer bir grup ise Türk yemek kültürünün küreselleşmeden etkilenmeyeceğini vurgulamaktadırlar. Grew'e (1999: 2) göre yiyecek üretimi, dağıtımı, düzenleme biçimleri toplumların kültürleri hakkında bilgi vericidir. Belki de gıda maddeleri küresel ölçekte en fazla dolaşan ürünleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bazı araştırmacılar küreselleşmenin yemek kültürü üzerinde olumsuz etkisi olmadığını, hatta "yemek ve küreselleşme etle tırnak gibidir" (Nützenadel ve Trentmann, 2008: 1) şeklinde görüş belirtmektedir. Bunun yanında büyük şirketler fastfood olarak isimlendirilen popüler kültür ürünleriyle küresel pazara hakim olabilmek için zaman zaman yerel yemek kültürlerine sızma girişiminde bulunmaktadır. Burger King'in Türk kültürünü sembolize eden künefeyi Burger künefe, Türk dönerini Burger döner şeklinde sunarak Türk yemek kültürüne sızmaya çalışması bu düşünce biçimine örnek verilebilir.

Küreselleşme olgusunun çocuklar ve gençler üzerinde birçok olumsuz etkisi olduğunu düşünen sınıf öğretmenleri Türk kültüründe yer alan birliktelik, yardımseverlik, paylaşımcı olma gibi değerlerin terk edilerek; bu değerlerin yerine bireyi merkeze alan davranış biçimlerinin yerleştiği görüşündedirler. Bunu ise sosyal medya, televizyon ve telefonlar ile küreselleşmenin hızının ve toplumlar arası etkileşimin artmasına, çocukların ve gençlerin kültürel öğeleri ikinci

plana atmasına neden olan teknoloji bağımlılığına bağlamaktadırlar. Bunun en somut örneği olarak ise, gençlerin "Youtuber" olmak adına internet ortamında yaptıkları paylaşımları göstermektedirler. Sınıf öğretmenlerinin dikkat çektiği bir başka konu ise, sosyal iletişim ağları ile küresel çapta gençlerin hayatını kaybetmesine neden olan "Mavi Balina" gibi oyunların popüler oluşudur. Nitekim Shakir ve Sharma'nın (2018) araştırma bulgularına göre, 2015 yılında Rusya'da oynanmaya başlanan bu oyunun kişilik gelişimini tamamlayamamış küçük yaştaki bireyleri hedef aldığı tespit edilmiştir. Araştırmalar artık okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocuklar Türk kökenli masallar yerine Batı ürünü olan çizgi filmleri izlemeyi (Yücel, 2015), ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun ise Batı müziği olan pop, rock, jazz gibi müzik türlerini dinlemeyi tercih ettiklerini göstermektedir (Uluçay, 2018; Yağışan, 2013). Küreselleşme çocukların sadece dil, müzik ve oyunlarını etkilememektedir. Fass (2003), çocuklar ve küreselleşme üzerine yaptığı çalışmada; çocuk işçiler, çocuk pornografisi, çocukların interaktif oyunlarla pazar olarak görülmesi vb. birçok konuda da küreselleşmenin çocuklar üzerinde olumsuz etkilerini vurgulamaktadır.

Türk kültürü köklü kültürler arasında olmasına rağmen onun küreselleşme ve popüler kültür karşısında korunması noktasında toplumun tüm kesimlerine önemli görevler düşmektedir. Her ne kadar çalışmaya katılan bazı sınıf öğretmenleri küreselleşme olgusunun kaçınılmaz olduğunu vurgulasalar da, bazıları da somut olan ve somut olmayan değerlere sahip çıkarak ve bunların gelecek nesillere aktarımıyla, küreselleşme karşısında Türk kültürünün korunabileceğini önermektedirler. Asatekin (2004) ülkemizde var olan ve bugün hâlâ yaşamımızın bir parçası olan kültürün ciddi ve önüne geçilemeyen bir yok olma süreci içinde olduğunu, bu sürecin en önemli nedeni olarak ise 1940'lı yılların ikinci yarısından itibaren modernleşme adına başlayan hızlı ve kontrolsüz kentleşmeye bağlamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin kültürel miras ve küreselleşmeye görüşlerinin ortaya konulduğu bu çalışmanın sonuçlarına göre, Türk kültürünü sembolize eden somut olan ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının tanınırlığı noktasında eksiklikleri bulunmaktadır. Özellikle UNESCO tarafından kültürel miras listesinde yer alan miras unsurlarının pek fazla bilinmediği dikkat çekmektedir. Sınıf öğretmenlerine, bu miras unsurlarının bulunduğu yerlere yönelik okul gezileri düzenlenmeli, öğretmenlerin kültürel miras etkinliklerine katılmaları sağlanmalıdır. Ayrıca kültür, kültürel miras, kültürel miras eğitimi, kültürel miras ve gençlik, küreselleşmenin kültürel miras üzerindeki etkileri ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarımında öğretmenlerin rolü gibi konularda seminerler, konferanslar ve hizmet içi eğitimler düzenlenerek konunun önemine dikkat çeken çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle müzik, folklor, geleneksel çocuk oyunları, yemek kültürü gibi küreselleşmeden daha fazla etkilenen somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılması noktasında öğretmenlere yönelik süreklilik esas alınarak kültür tanıtımlarının yapılması, küreselleşmeye karşı öğretmenlerin kültürel miras ortak paydasında birleşmesi, kültür eğitimi boyutuna ağırlık verilmesi, kültürün korunması ve aktarılmasını hedef alan politikaların geliştirilmesiyle mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Ç., Akkuş, G. ve Bayraktar, Y. (2017). "Somut kültürel mirası koruma çalışmaları: Erzincan-Kemaliye sit alanı." *Electronic Turkish Studies*, 12(35), 1-12.
- Akpınar, M. ve Genç, İ. (2017). "Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 249-268.
- Arslan, M. (2006). Küreselleşme sürecinde kültürün trajedisi ve Türk kültürü. *1. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı*, 9-15 Nisan 2006 Çeşme/İzmir. Retrieved 17 June 2019 from:

- http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mustafa_arslan_kulturun_trajedisi_turk_kulturu.pdf
- Asatekin, N. G. (2004). *Kültür ve doğa varlıklarımızı neyi niçin nasıl korumalıyız?* Ankara: DÖSİM Basımevi
- Avcı, M. ve Memişoğlu, H. (2016). "Kültürel miras eğitime ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri görüşleri." *İlköğretim Online*, 15(1), 104-124.
- Ayyıldız, S. ve Ertürk, F. (2017). "Kentsel kimlik bileşenleri ile yerel kimliğin izlerini sürmek: Kapanca Sokak örneği." *Mimarlık ve Yaşam*, 2(1), 65-88.
- Babayiğit, Ö. (2017). "Sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde kültürel öğeleri kullanma durumlarının incelenmesi." *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 627-648.
- Bakhtiari, S. ve Shajar, H. (2006). "Globalization and education: Challenges and opportunities." *International Business & Economics Research Journal*, 5(2), 95-102.
- Balcı, A. (2006). "Roland Robertson, Küreselleşme ve Kültür." *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 25-37. Retrieved 17 June 2019 from: <http://dergipark.org.tr/bilgisosyal/issue/29121/311531>
- Ball, S. J., Dworkin, A.G. ve Vryonides, M. (2010). "Globalization and education." *Current Sociology*, 52(4), 523-529.
- Basat, E. M. (2013). "Somut ve somut olmayan kültürel mirası birlikte koruyabilmek." *Milli Folklor Dergisi*, 100, 61-71.
- Bayer, A. (2013). "Değişen toplumsal yapıda aile." *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Bilgin, A. ve Güner, F. (2017). "Popüler kültür ve ilköğretim çağındaki çocuklar (öğretmen görüşlerine göre durum tespiti)." *Milli Eğitim*, 46(216), 117-133.
- Castree, N., Kitchin, R. ve Rogers, A. (2013). *Cultural geography. In A Dictionary of Human Geography (First Ed.)*. Oxford: Oxford University Press.
- Çelik, C. (2010). "Değişim sürecinde Türk aile yapısı ve din." *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 25-35.
- Çetin, T. (2010). "Cumalıkızık Köyü'nde kültürel miras ve turizm algısı." *Milli Folklor*, 22(87), 181-190.
- Chinnammai, S. (2005). "Effects of globalisation on education and culture." Paper presented at the ICDE International Conference (s. 67-72). November 19-23, New Dehli. Retrieved 10 June 2019 from: https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Effects+of+globalisation+on+educationandculture&btnG=
- Çınar, İ. (2009). "Küreselleşme, eğitim ve gelecek." *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(1), 14-30.
- Coşar, Y. (2017). "Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında kadın emeğinin rolü." *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 115-138.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Dağlı, A. (2007). "Küreselleşme karşısında Türk eğitim sistemi." *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 9, 1-13.
- Dey, M. (2017). "Impact of globalisation on childhood: A case study of the children of a suburban area." *International Journal of Research in Social Sciences*, 7(7), 567-577.

- Diker, O. ve Deniz, T. (2017). *Coğrafya ve tarih perspektifinden somut kültürel miras ve Türkiye*. II. Baskı. Ankara: PegemA.
- Emekli, G. (2006). "Coğrafya, kültür ve turizm: Kültürel turizm." *Ege Coğrafya Dergisi*, 15(1-2), 51-59.
- Ertürk, H. A. ve Sivritepe, S. (2017). "Kültürel değişim ve nesiller: Kültürel değişimin nesiller üzerindeki rolü üzerine bir saha araştırması." *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 247-269.
- Fass, P. S. (2003). "Children and globalization." *Journal of Social History*, 36(4), 963-977.
- Gidley, J. (2001). "Globalization and its impact on youth." *Journal of Futures Studies*, 6(1), 89-106.
- Göktolga, O. ve Gündoğmuş, B. (2015). "Küreselleşmeye karşı milli kültürü koruma ve yayma çabası: Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri örneği." *International Journal of Social Science*, 33, 315-328.
- Grew, R. (1999). *Food in global history*. USA: Westview Press.
- Gül, S. (2015). *Vezirköprü yöresinde kültür turizmi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Gül, T. ve Aslan, N. (2009). "Sınıf öğretmenlerinin küreselleşme, toplumsal gelişme ve hizmet içi eğitim programlarına ilişkin görüşleri." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 881-894.
- Güzel, M. (2006). "Küreselleşme, internet ve gençlik kültürü." *Küresel İletişim Dergisi*, 1, 1-16.
- Irani, F. N. H. A. ve Noruzi, M. R. (2011). "Globalization and challenges; What are the globalization's contemporary issues?" *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(6), 216-218.
- İçli, G. (2001). "Küreselleşme ve kültür." *Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 163-172.
- Kayserili, A. ve Altaş, N. T. (2010). "Horasan ilçesindeki kır meskenlerinin kültürel coğrafya bakış açısıyla incelenmesi." *Doğu Coğrafya Dergisi*, 15(23), 81-102.
- Kayserili, M. E. ve Satır, M. (2013). "Küreselleşme sürecinin ulusal kültür ve sanata etkisi." *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 50, 306-318.
- Kızılçelik, S. (2004). *Zalimler ve mazlumlar: Küreselleşmenin insanî olmayan doğası*. Ankara: Anı Yayınları.
- Kocaman, S., Kayserili, A. ve Kaya, F. (2014). "Kültürel coğrafya açısından bir araştırma: Tarihi Kağızman evleri." *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 145-170.
- Köroğlu, M. A. (2014). "Tüketim kültürünün gençliğe etkisi üzerine bir değerlendirme." *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(4), 254-269.
- Kurtdede F. N. ve Selanik A, T. (2013). "Öğretmen adaylarının kültürel miras kavramına ilişkin metaforları." *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 1135-1152.
- Külcü, Ö. T. (2015). "Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi." *Akademia Disiplinler arası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- Lindberg, E. N. (2013). "Küreselleşen dünyada ve Türkiye'de çocukluğun durumu." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 1-10.

- Lowenthal, D. (2005). "Natural and cultural heritage." *International Journal of Heritage Studies*, 11(1), 81-92. Retrieved 23 May 2019 from: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13527250500037088?needAccess=true>
- Mahiroğulları, A. (2010). "Küreselleşmenin kültürel değerler üzerine etkisi." *Journal of Social Policy Conferences*, 50, 1275-1288. Retrieved 23 May 2019 from: <http://dergipark.org.tr/iusskd/issue/891/9956>
- Mason, J. (2002). *Qualitative researching* (Second Ed.). London: SAGE Publications.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma. Desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. Turan, S.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018a). İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018b). İlköğretim 4, 5, 6, ve 7. sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018c). İlköğretim 4. sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Nar, M. Ş. (2015). "Küreselleşmenin tüketim kültürü üzerindeki etkisi: Teknoloji tüketimi." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(30), 941-954.
- Nützenadel, A. ve Trentmann, F. (2008). *Food and globalization: Consumption, markets and politics in the modern world*. UK: BergPublishers.
- Ocak, Ş. E., Çiydem, E. ve Akdoğan, E. M. (2017). "Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kimlik ve kültür kavramına yönelik metafor algıları. " *E- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 59-71.
- Oğuz, M. Ö. (2009). *Somut olmayan kültürel miras nedir?* Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Oktay A. (1993). *Türkiye’de popüler kültür* (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.
- Olwig, K. (2005). "Introduction: the nature of cultural heritage, and the culture of natural heritage." *International Journal of Heritage Studies*, 11(1), 3-7. Retrieved 23 May 2019 from: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13527250500036742?needAccess=true>
- Özbey, A. Ü. (2018). "Küreselleşme perspektifinden tüketim toplumunun sosyolojik okuması." *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-11.
- Öztürk, F. ve Günel, E. (2016). "Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sistemler, küresel eğitim ve çeşitlilik kavramlarına ilişkin algısı." *İlköğretim Online*, 15(1), 172-185.
- Özüçetin, Y. (2017). "Küreselleşme ve küreselleşme bağlamında kültürler." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 352-329.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed. Bütün, M. ve Demir, S. B.). Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, M. ve Sölpük, N. (2014). "Popüler kültürün lise öğrencileri üzerindeki etkileri." *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 3(2), 163-169.

- Razak, M. A. A. (2011). "Globalization and its impact on education and culture." *World Journal of Islamic History and Civilization*, 1(1), 59-69.
- Sauer, C. O. (1927). *Recent developments in cultural geography, recent developments in social sciences*. E.C. Hayes (Ed.). New York: J.B. Lippincott.
- Shakir, M. ve Sharma, S. (2018). "Adolescents understress: The blue whale game challenge." *Research Review International Journal of Multidisciplinary*, 3(7), 379-386.
- Sotshangane, N. (2002). "What impact globalization has on cultural diversity?" *Turkish Journal of International Relations*, 1(4), 214-231.
- Swadźba, U. (2011). *The Impact of Globalization on the traditional value system. 5th international conference on globalization, the scale of globalization*. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century. Ostrava.
- Şahin, M. C. (2005). "Türkiye’de gençliğin toplumsal kimliği ve popüler tüketim kültürü." *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 157-181.
- Şentürk, Ü. (2008). "Aile kuruma yönelik güncel riskler." *Aile ve Toplum*, 10(4), 7-31.
- Talas, M. ve Kaya, Y. (2007). "Küreselleşmenin kültürel sonuçları." *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 22, 149-162.
- TDK (2014). *Güncel Türkçe Sözlük*. Retrieved 13 November 2018 from: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.558c2b0e2d9ba7.86036669
- Tomal, N. (2013). "Küreselleşme". H. Seyhan ve H. Çamurcu (Ed.), *Günümüz Dünya Sorunları* içinde (s. 12-32). İstanbul: Elma Basım.
- Tosun, C. (2005). "Dil zenginliği, yozlaşma ve Türkçe." *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(2), 136-154.
- Tümertekin, E. ve Özgüç N. (2017). *Beşeri coğrafya: İnsan, kültür, mekan* (17. Baskı). İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Uluçay, T. (2018). "Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilimlerine etkisi." *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 41, 135-153.
- Usta, D., Demirtaş, D. ve Demir, Ö. (2013). "Yurtdışına gitmiş eğitimcilerin küreselleşmeye ilişkin görüşleri." *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 227-247.
- Yağışan, N. (2013). "Üniversite öğrencilerinin müzik tercihleri ve saldırganlıkla ilişkisi." *SED-Sanat Eğitimi Dergisi* 1(2), 96-113.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M. ve Bayır, Ö., G. (2013). "Sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla küreselleşmenin değerlere ve değer eğitime yansımaları." *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 339-336.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, S. ve Derman, E. (2017). *Kültürel miras: UNESCO dünya miras listesi Türkiye örneği*. Uluslararası Kültürel Miras ve Turizm Kongresi. Konya
- Yingqin, L. (2012). "Exploring the impacts of cultural globalization on cultural awareness/values and English writing in Chinese context." *Intercultural Communication Studies*, 21(2), 94-110.

-
- Yücel, F. (2015). "Kültürel yozlaşma bağlamında okul öncesi-ilkokul öğrencilerinin masal ve çizgi filmle ilgili algıları." *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 119-135.
- Zylfiu, B. G. (2016). "Education and cultural heritage according to teachers' perceptions of low secondary schools." *International Journal of Advanced Research in Management (IJARM)*, 7(3), 48-56.